

Nas tednik

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XII./STEVILKA 33

CELOVEC, DNE 18. AVGUSTA 1960

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— SILINGA

Najbolje kupite ure, nakit
in drugo pri urarskem
mojstru

Gottfried Anrather

Klagenfurt, Paulitschg. 9
Popravila izvršim takoj in
solidno, kupujem in zame-
njam zlato in srebro.
(tudi strto zlato.)

Leto Afrike

Ce bi kdo 1. januarja letos rekel, da stopamo v leto Afrike, bi se mu — krave smejale. Toda med tem se je odigrala vrsta dogodkov, ki so osredotočili pozornost na ta „črni kontinent“, ki skriva v svojih nedrih sicer ogromna naravna bogastva in bi mogel na svojih rodovitnih, z bujno tropsko vegetacijo obraščanih planjavah ter džunglah, preživljati stotine milijonov prebivalstva, nima pa za seboj nobene politične zgodovine in kulturne tradicije v našem smislu. Do pred nekaj leti smo bili vajeni gledati v črncu le dušo, ki jo je treba spreobrniti iz poganstva h krščanstvu, ali pa ceneno delovno silo, ali pa bitje, ki je nevarno za žensko, če jo dobi na samem.

Vse to so bili predsodki, ki jih je burni razvoj zadnjih desetletij odpihnil. Afriški narodi se prebujajo in zahtevajo priznanje kot enakovredni člani svetovne družine ljudstev. Evropske države, ki so si od 16. stoletja ustanavljale naselbine ali „kolonije“ v Afriki in si končno v drugi polovici minulega stoletja ter prvem desetletju našega razdelile črni kontinent, morajo prostovoljno ali pa po sili zapuščati svoje posesti.

Kaj pa je povzročilo tako nagli vzpon afriškega gibanja k neodvisnosti? V prvi vrsti šolstvo, to je evropsko šolstvo, in v drugi vrsti industrializacija. Ta dva faktorja sta globoko posegla v dotedanjo plemensko ureditev črnega življenja. Prebivalstvo se je preživljalo s tem, kar je zemlja sama dajala, brez dela, to je z lovom in gozdnimi sadeži bujnega tropskega rastlinstva. Živelo je v nevednosti, ki je najboljša podlaga za pokornost in za praznoverje. Zato so bili črnci najprej poslušni podaniki svojih plemenskih poglavarjev in čarovnikov, ki so sicer bili v bistvu prav tako neuki kot njihovi podaniki, le za spoznanje bolj zviti in prebrisani, ali pa celo brezvestni. Nato so pa z isto predanostjo služili svojim evropskim gospodarjem. Čeprav je šolska izobrazba zajela le zelo tenko plast, je vendarle ustvarila zametek vodstvenih kadrov.

Po drugi strani pa evropska industrija ni mogla rabiti nepismenih in neukih delavcev, kajti ti ne bi mogli delati in se posluževati kompliciranih strojev v rudnikih, tovarnah in drugih obratih.

Nekatere kolonialne sile so seveda spoznale „nevarnost“, ki jim preti od šolanih domačinov, zato so jim zaprle pot k višji izobrazbi, češ, da je zadosti, če zna črnc kolikor toliko brati in pisati, ter je poučen v krščanski veri. To je bila belgijska politika v Kongu. Upali so, da se bodo mogli držati še dolgo časa. Toda prišlo je drugače. Katoliški misijonarji sicer tega stališča niso nikdar priznali, vendar niso mogli bistveno preokreniti ravnanja civilnih oblasti.

V Kongu Belgijci niso hoteli videti znakov novega časa, ki je prihajal. Domačinov niso izšolali in tudi ne izveščali za upravo, kaj neki jih usposobili za politično vodstvo. Toda tisto malo najnižjega šolstva in socialna preobrazba zaradi industrializacije sta bila zadostna, da se je iz brezoblične črnske množice izoblikovalo nekaj agitatorjev, ki so potem množico tako nahujskali, da so tla za Belgijce kljub temu postala prevročja. Izkazalo se je, da je bilo zatiranje znanja večja nevarnost za kolonialno silo, kot pa njegovo pospeševanje. Tako je prišlo do tragedije v Kongu.

Po drugi strani so pa Angleži in Francozi, kljub „smotnemu“ gospodarskemu izkoriščanju kolonij spoznali, da njihovo gospodarstvo ne more večno trajati. Začeli so načrtno pripravljati domačine na prevzem uprave in politične oblasti. Najprej s širjenjem šolstva v kolonijah samih, pa tudi s priustitvijo na univerze v matični državi. Nadalje so jih sprejemali v javne službe v tehnične ustanove, v promet v industrijo. Tako se je kljub nemir in v zadnjih razdobjih kolonialne uprave prehod izvršil brez hujših pretresov.

V zadnjih časih je blizu 30 kolonialnih ozemelj doseglo politično svobodo. Postale so gospodarstvene usode, toda lahko rečemo, da sedaj težijo njih rume mnogo težje naloge, kot je bil kolonialni „jarem“.

Meje novih držav pa so potegnjene tako, kot je svoj čas prijalo evropskim silam in prebivalstvo novih držav, razen želje po neodvisnosti, ne poseduje glavnega pogoja, ki je potreben za državo:

Predsedniške volitve v Ameriki

Republikanska stranka v Združenih državah je na svojem mednarodnem predvolilnem zborovanju (Convention) v Chicagu izbrala za svojega kandidata pri volitvah za državnega predsednika dosedanjega podpredsednika Richarda M. Nixona. On se bo boril proti senatorju Kennedyju za najvišji politični položaj v Združenih državah in s tem za vodilno vlogo v svetovni politiki.

Nixon se je rodil 9. januarja 1913 v Južni Kaliforniji iz skromne družine. Kot drugi izmed njenih petih otrok se je že v zgodnji mladosti naučil, da sta pridnost in delo najboljši priporočila za uspeh v življenju. Kakor njegovi starši je tudi sam bil in ostal zelo veren.

Po končani ljudski in srednji šoli je leta 1934 dobil študijsko podporo za vseučilišče Duke v Severni Karolini, kjer je študiral in končal pravo z odliko in pohvalo. Zatem se je vrnil domov v kraj Whittier, kjer je odprl odvetniško pisarno z dvema kolegom. Leta 1940 se je poročil s Patricia Ryan, s katero ima dve hčerki. 1942 je odšel v Washington, kjer pa se je po petih mesecih prostovoljno priglasil v vojno mornarico ter dobil za junaštvo v bojih na Tihem oceanu dve odlikovanji.

Leta 1946 je bil odpuščen iz vojske kot korvetni kapitan in se začel baviti s politiko. Kot republikanski kandidat je bil z veliko večino izvoljen za poslanca v zvezni zbornici. Zmagal mu je prineslo odlično poznanje gospodarskih zadev in pa velik govorniški dar. Leta 1950 je postal senator za Kalifornijo, leta 1952 pa so ga republikanci kandidirali za podpredsednika republike in je ostal na tem mestu s predsednikom Eisenhowerjem osem let.

Vsa ta leta je bil poglavitni Eisenhowerjev pomočnik zlasti za zunanjo politiko in

za gospodarstvo. 1947 je obiskal Evropo ter po preučevanju položaja v Italiji in Grčiji sestavil poročilo, ki je v veliki meri vplivalo na sestavo slovitega Marshallovega načrta. Veliko politično zmago je dosegel lani, ko je šel tja odpirat ameriško razstavo ter med televizijskim pogovorom pogumno pobijal Hruščeva.

Nixon je v politiki zagrizen, a gibek mož, s čimer si je zagotovil velik vpliv v republikanski stranki. Podpredsedniški funkciji, ki je bila včasih le ime, je znal dati dejanski pomen ter je pogosto odločilno vplival na vladne odločitve. Vrh tega je optimist, samozavesten in neutrujen delavec, odločen nasprotnik komunizma ter zagovornik krepitve ameriške politične in gospodarske moči, kar mu vse prinaša veliko priljubljenost v javnosti.

Prvi človek v vesmirju

Prvi človek v vesmirju je bil Robert White, major ameriškega vojaškega letalstva, ki je minuli teden poletel z raketnim letalom najnovejše konstrukcije 45 km v vesmirje. Je to doslej najvišja točka, do katere je človek prodril v vesmirje. Najprej je običajni bombnik ponesel raketno letalo do višine 13 km, odkoder je potem raketno letalo vzletelo, strmo navzgor z brzino 6 km na minuto. V 4 in pol minute je porabilo vso gorivo in doseglo višino 42 km. Ondi nekaj trenutkov ostalo v breztežnem stanju, nakar se je obrnilo proti zemlji, kjer je varno pristalo na letališču. Ko je letalo doseglo najvišjo točko, je major White po radiu sporočil na zemljo: »Tu gori je čudovito!«. Ta poskusni polet je dal dragocene podatke za bodoče polete še više v vesmirje, ki jih napovedujejo za prihodnje leto.

Francija zapušča kolonije

Francija postopoma likvidira kolonije v zapadni Afriki. V zadnjih tednih je Francija priznala politično neodvisnost štirim svojim kolonijam v zapadni Afriki in sicer Dahomeyu, Nigeriji, Zgodnji Volti in sedaj še Slonokoščeni obali.

Minuli četrtek je bila proglašena samostojnost bivše nemške kolonije Čad, ki jo je po letu 1918 upravljala Francija, v soboto pa je bila ustanovljena »Srednjeafriška republika«. V kratkem bosta zadobili svobodo še zadnji francoski koloniji v Afriki, Mavretanija in Gabon.

Nadalje je dobila minilo nedeljo samostojnost kolonija Francoski Kongo, ki ga od nekdanjega belgijskega loči samo istoimenska reka. Razlika je med obema državama v tem, da je francoski Kongo, ki si je sedaj nadel tudi državno ime Kongo mnogo manjši od belgijskega. Francoski Kongo meri 350.000 kv. km. in ima le 750

zavest državnega naroda. To prebivalstvo živi naprej v pretežno plemenski miselnosti in deloma celo organizaciji, ki pa je spričo socialnih sprememb postala tako zastarela, kot recimo pri nas srednjeveški cehi, in odмира sama od sebe. Tako danes Afrika, ki je petkrat večja kot Evropa, kajti meri 30 milijonov kvadratnih kilometrov, ima pa samo 224 milijonov prebivalcev, to je polovico manj kot Evropa, šele išče svoj obraz.

V vsakem primeru pa bo ta kontinent, ki gre sedaj skozi otroške boleznice tvorbe državne organizacije postal pomemben faktor v svetovni politiki in gospodarstvu. To mu bo zasedaj prejel v škodo, kot v korist, kajti slab je še in obstoji nevarnost, da postane brezmočna igrača intrig velikih sil.

tisoč prebivalcev, od katerih pa dobra tretjina živi v glavnem mestu Brazzaville. Prehod oblasti se je izvršil povsem mirno. Pač pa je vlada Patricia Lumumbe v nekdanjem belgijskem Kongu protestirala zaradi istega imena nove države.

Po svojem nastopu vlade je general De Gaulle začel energično pripravljati spremembo kolonialnih teritorijev v samostojne države. Te pa potem povečini prostovoljno ostajajo članice širše »Francoske skupnosti«, ki predvsem temelji na skupnih gospodarskih interesih in tvori podobno kot britanski Commonwealth tudi de facto skupnost, takozvano »cono franka«. Le v Alžiru zaradi odpora enega milijona francoskih naseljencev De Gaulle še ne more izvesti svojega načrta. Ob proglasitvi Slonokoščene obale je novi predsednik Felix Houphuet-Boigny, ki velja za enega najspodobnejših afriških politikov in je bil večkrat minister v osrednji francoski vladi v Parizu, v nagovoru izrazil hvaležnost Franciji za civilizatorično delo v prid afriškega prebivalstva. Francija je puščala pripadnikom svojih kolonij, da so ob polni enakopravnosti študirali na višjih francoskih šolah, jih sprejemala v upravne službe ter jim dovoljevala izvrševanje izobraževalnih svobodnih poklicev.

Policijski šef je bil aretiran v mestu Recklinghausenu v Zapadni Nemčiji, ker je prišlo na dan, da je med zadnjo vojno pošiljal v koncentracijska taborišča cigane ter dajal zapovedi, da jih sterilizirajo (povzročijo jalovost).

- K R A T K E V E S T I -

Malo japonsko podmornico, ki je bila potopljena leta 1941 so ameriški specialni dvigalci, obenem s trupli obeh članov posadke, potegnili iz morja pri Pearl Harborju, ameriškem vojaškem pristanišču na Havajskem otočju v Tihem oceanu. V bližini ameriške vzhodne obale so potapljači zasledili ondi potopljeno nemško podmornico, v kateri so našli 65 trupel posadke.

V Vzhodni Nemčiji so odredili racioniranje krompirja, ker ga primanjkuje. V nevarnosti je preskrba dežele, ker je tudi letina žitaric zelo slaba, deloma zaradi neugodnega vremena, deloma pa zaradi pomanjkanja delovne sile, ker nihče noče več delati na kmetih, ampak vse sili v tovarne po mestih, odkar so začeli pred nekaj meseci s poostrenimi ukrepi izvajati kolektivizacijo kmetijstva.

Proces proti ameriškemu pilotu Francisu Powersu, ki je bil dne 1. maja s svojim letalom U-2 na še nepojasnen način sestreljen nad Sverdlovskom v Sibiriji, sredi Sovjetske zveze, se je začel včeraj v Moskvi. Vse kaže, da namerava sovjetska vlada iz tega procesa narediti propagandno predstavo za svetovno javnost. Powersa dolžijo vohunstva in sodilo ga bo posebno vojaško sodišče. Razprava bo predvidoma trajala 5 dni. Powersa branijo sovjetski odvetniki, ki jih je postavila oblast. Ponudbe tujih odvetnikov je odklonila z utemeljitvijo, da bodo obtožnica sovjetski odvetniki najboljše zagovarjali. Nobenemu inozemcu, celo ženi in staršem, ki so prišli iz Amerike, ni dovoljen obisk jetnika.

250.000 vernikov se je zbralo v Čenstohovi, poljskem narodnem Manijinem svetišču, minulo nedeljo. Tam so se začele 3-dnevne slovesnosti na čast Mariji »Kraljici Poljske«. Kardinal-primas Poljske Wiśniewski je kljub nalive pridigal na prostem zbranim množicam. Dejal je, da tvori poljski narod »eno enoto okrog svoje nebeške Kraljice in Priprošnjice«. Računajo, da se bo slovesnosti udeležilo skupno pol milijona vernikov, čeprav komunistične oblasti romanja na vse načine ovirajo.

Za novega jugoslovanskega poslanika na Dunaju je bil imenovan Ivo Sarajdžić, bivši glavni urednik uradnega glasila »Borba« v Beogradu. Pred letom dni je zapustil uredništvo in, kot poročajo avstrijski časopisi, stopil v diplomatsko službo.

Za generalnega konzula Avstrije v Ljubljani je bil imenovan g. Karl Newole, bivši ravnatelj uradov deželne vlade v Celovcu. Zastopal bo Avstrijo za območje republike Slovenije.

V Rimu so bile izmenjane ratifikacijske listine med Avstrijo in Sveto stolico za pogodbo o delni ureditvi konkordatskih vprašanj. Kot smo že poročali, je bil med obema viskima partnerjema dosežen sporazum o premoženjskih vprašanjih, predvsem glede odškodnine za škodo, ki jo je Cerkev utrpela. Nadalje določa pogodba povzdignjenje sedanje apostolske administrature Gradišanske v redno škofijo.

Neslaven povratek v domovino je napravil neki nemški Königstigerpanzer, eden izmed največjih, kar jih je bilo v minuli svetovni vojni. Ameriški vojski so dva taka tanka, s katerimi je Hitler nameraval osvojiti svet, zajeli že pri Aachenu ter nato prepeljali v Ameriko, kjer sta našla streho v vojaškem muzeju v mestu Aberdeen. Sedaj so pa na prošnjo nemškega poslanika v Washingtonu enega izmed obeh »kraljskih tigrov« vrnili Zapadni Nemčiji in ga bodo spravili v neki vojaški muzej pri Frankfurtu. Amerikanci so si rekli, da jih še preostali »Tiger« v Aberdeenu itak zadosti spominja na zmago v Evropi, zato so radevolje odstopili drugega Nemcem, da jih bo spominjal na njihov — poraz.

Politični teden

Po svetu . . .

Kongo sicer v ospredju . . .

Tudi minuli teden je bil vedno bolj zamotani položaj v Kongu v središču svetovne pozornosti. Generalnemu tajniku Združenih narodov je uspelo, da je pregovoril Čombeja, predsednika pokrajinske vlade v Katangi, najbogatejši provinci Konga, da je pristal na zasedbo po četah Združenih narodov, ki bodo nadomestile belgijske čete. Te se bodo počasi umaknile. Čombe pa je dal pristanek na prihod čet Združenih narodov samo pod pogojem, da bodo te čete podložne neposredno Združenim narodom in ne predsedniku osrednje vlade Konga v Leopoldvillu, Lumumbi, ki pa vlada samo še na papirju in časnikarskih konferencah, kajti eno za drugo zahtevajo zamorska plemena samostojnost. Združeni narodi poskušajo zaenkrat ohraniti celovitost Konga, vendar je danes težko reči, kako se bo položaj razvijal naprej.

Vsekakor je s preuranjeno predajo oblasti v roke črnih politikov, katerim se je potem izmuznila v nekaj dneh iz rok, nastala nevarna praznina v srcu Afrike, ki jo že sedaj skuša vzhodni blok izkoristiti za to, da se ondi vgnezdijo.

. . . toda težišče položaja je v Evropi

Britanski ministrski predsednik Mc Millan se je odzval vabilu zapadnonemškega kanclerja Adenauerja ter ga obiskal v Bonnu, kjer sta imela dva dni razgovore o evropski slogi. Pobudo za ožjo povezavo evropskih držav je dal francoski državni predsednik De Gaulle, ki je pred dvema tednoma povabil v svojo letno rezidenco, grad Rambouillet pri Parizu, zapadnonemškega kanclerja Adenauerja. Ta pobuda se je porodila iz suma, da utegne Sovjetska zveza na jesen poskusiti kak samolasten podvig glede Berlina ali celo zaključiti separatno mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo. Kaj takega bi mogla najbolje preprečiti ožja povezava evropskih držav, kajti pred strnjeno fronto se Sovjeti ponavadi umaknejo.

Razgovori v Rambouilletu so bili uspešni in oba »stara moža« evropske politike sta sklenila, da jih razširita, v prvi vrsti na Veliko Britanijo in Italijo. Tako je prišlo do Adenauerjevega povabila Mac Millanu, ki ga je v toliko raje sprejel, ker je prav tiste dni Sovjetska zveza ostro napadala angleško vlado zaradi poletov ameriških »vremenoslovskih letal« vzdolž sovjetskih meja in jo skušala z raketnimi grožnjami ostrašiti, da bi se odmaknila od Združenih držav in po možnosti celo odrekla Amerikancem letalska oporišča na angleških tleh. Toda grožnje, pa čeprav z raketami, niso ustrezno orožje za omečitev Angležev, kot je moral izkusiti Hitler. Mc Millan se je odpeljal k Adenauerju, čigar ime je Hruščevu isto kot biku rdeča ruta.

Toda Angleži vselej ohranijo hladno kri. Zato Mc Millan v Bonnu ni padel Adenauerju v objem, ampak je predvsem hotel vedeti, v koliko je kontinentalna Evropa pripravljena upoštevati angleške želje glede gospodarskih vprašanj, ki danes v obliki obeh nasprotujočih se naddržavnih organizacij EFTA in EWG najbolj ogražajo edinost Evrope.

Razgovori v Bonnu sicer niso prinesli kakih neposrednih rezultatov, vendar je bilo sklenjeno, da se bodo v kratkem sestali gospodarski strokovnjaki, da izdelajo načrte za ožjo povezavo teh dveh gospodarskih organizacij.

Na politični ravni se bodo pa razgovori tudi vršili naprej in bo vanje pritegnjena Italija, ki je pravkar dobila trdnjšo vlado pod predsedstvom milanskega profesorja za gospodarstvo Amintora Fanfanija. Tako sedaj, ko so Združene države zaposlene z lastnimi notranjimi problemi spricho bližajočih se volitev predsedniških volitev, Evropa sama skrbi za povečanje lastne odporne moči proti sovjetskim naklepom.

Razlastitev na Kubi — dvorezno orožje

Tretje žarišče svetovne politike je pa Kuba, otok v Atlantskem morju, komaj »uro hoda« (t. j. zračnega poleta) od Združenih držav. Tam režim diktatorja Fidela Castra vedno bolj leze v naročje Sovjetske zveze. Iz prvotnega revolucionarnega gibanja proti diktatorju Battisti, ki ga je Castro pregnal, nato pa sam vzpostavil še hujšo diktaturo, postaja sedaj Castro lutka sovjetske politike pred vrati Amerike.

Vendar njegovega pomena ne kaže pretiravati. Castro je namreč začel najprej z razlastitvijo velikih sladkornih plantaž na Kubi, ki so bile last ameriškega kapitala in to je bilo kolikor toliko upravičeno. Toda on jih ni razdelil kmetom, ampak jih sam naprej upravlja kot kolhoze. Kljub temu je ta poteza pridobila Castru mnogo simpatij v Južni Ameriki, kjer so precej nerazpoloženi proti ameriškemu kapitalu. Celotna vlada v Washingtonu se zaradi tega ni kaj prida razburjala. Prevladovala je prepričanje, da je dobro, da je to vprašanje — ki je ustvarjalo toliko hude krvi — vendar enkrat spravljeno s pota.

Toda Castrov apetit je postajal vedno večji. Segel je po ameriških petrolejskih rafinerijah ter jih obenem z vsem drugim premoženjem, ki je skupno vredno milijon dolarjev, razlastil. Povrh tega pa je začel uvažati sovjetski petrolej, ki bi ga naj te rafinerije predelovale namesto petroleja iz južnoameriških držav, od koder je prej prihajal na Kubo. In kot višek vsega je Castro izjavil, da bo sprejel »sovjetsko vojaško zaščito« proti ameriškemu »napadalcem«, ki pa jih od nikoder ni. To je pa bilo tudi južnoameriškimi državam, ki so prej z nekaj simpatije gledale na Castrove poskuse, znebiti se vpliva ameriškega kapitala, preveč. Posebno, ker zaradi njegove petrolejske politike trpijo znatno gospodarsko škodo. Zato je bilo stališče vlade Združenih držav zelo ugodno, ko se je te dni sestala v San José Organizacija ameriških držav. Kot so južnoameriške države proti severnoameriškemu kapitalu in vojaškim intervencijam, so prav tako nasprotne sovjetskim četam, ali pa celo še bolj. Castru tudi sklicivanje na sovjetske rakete ne bo ne bo nič pomagalo, še manj pa ga rešilo iz izolacije, kajti vsakdo ve, da so to samo grožnje. Kuba pač ni Madžarska.

Ogenj tudi v Laosu

V indokитайski kraljevini Laos na Daljnem vzhodu, ki tudi leži na mejnem pasu med obema svetovnimi blokoma, je minuli teden vojaščina izvedla puč ter prevzela oblast. Pregnala je vlado zapadno usmerjenega princa Tiaia Somsanitha ter napovedala boj proti »korupciji«. Izjavila je, da namerava preurediti državno upravo. Sprememba je bila precej neprijetno presenečenje za Zahod, pač pa jo je z velikim veseljem pozdravil sovjetski tisk, češ, da bo nova vlada naredila konec »ameriškemu vmešavanju«. Ameriška vlada je namreč po izgonu Francozov iz Indokine

tež biviš francoski koloniji naklonila veliko gospodarsko pomoč, za katero pa Washington očitno ne žanje tiste hvalnosti, kot jo je morda pričakoval.

Kljub tem krajevnim izbruhom »hladne vojne« med obema blokoma pa se zaenkrat mednarodno politično ozračje še ni preveč ogrelo, vendar je nebo močno oblačno. Pač predjesensko vreme.

. . . in pri nas v Avstriji

Spor zaradi Habsburžanov se zaostrojuje

Spor zaradi povratka Habsburžanov je še bolj razburkal notranje politične vode v zadnjem tednu. Neposredni povod za to je bil intervju ali razgovor, ki ga je zvezni kancler ing. Raab imel z glavnim urednikom tukajšnje »Volkszeitung«, in je bil v tem časopisu objavljen. Raab je povedal, kako je prišlo do njegovega sestanka z Otonom Habsburškim v Monakovem ob priliki evharističnega kongresa, katerega sta se oba udeležila kot spodobna kristjana. Kaj posebno novega ali skrivnostnega ni prišlo tam v razgovoru na dan, pač pa je kancler Raab zavzel nedvomno jasno stališče v prid povratka Otona Habsburškega v Avstrijo. Obenem pa je priznal — kar smo mi že vnaprej napovedovali — da tega po politični poti, to je na temelju pristanka obeh koalicijskih strank zaradi odločnega odpora socialistov ne bo mogel doseči. Otonu je Raab kar naravnost svetoval, da naj toži Avstrijo za povračilo bivšega habsburškega »hišnega premoženja« in pristavil, da je »nepravilno pridobljeno blago treba vrniti«.

Ti dve izjavi sta seveda zelo razdražili socialiste, ki so obdolžili Raaba, da ravna proti interesom republike, katere bi moral prvi zastopati, po drugi strani pa da je žalil republiko, ki da jo dolži posesti »po krivici prilaščene blaga«, skratka tatvine. Nadalje so socialisti poskusili izigrati stara nasprotstva med Raabom in Gorbachom, novim načelnikom stranke, toda brez uspeha, kajti načelstvo stranke se je v posebnih izjavi odločno postavilo za Raaba.

Očitno je, da postaja habsburško vprašanje zopet pereče medstrankarsko vprašanje. OeVP računa, da si bo s tem pridobila simpatije tistih, ki se radi spominjajo na stare »zlate čase«, kar bi ji zelo prav prišlo pri volitvah; socialisti pa si hočejo pridobiti »zaslug« za republiko in s tem simpatije mlajših generacij. Ta notranjepolitični zaplet habsburške zadeve je poostрил razmerje v koaliciji in dal nove municije strankarskim propagandnim baterijam, vsekakor pa je zelo otežil povratak Otonu. Vse skupaj pa zaenkrat še vedno zasluži označbo: počitniška politika.

Elektrarno pri Beljaku povečujejo

Iz leta v leto raste poraba električnega toka na Koroškem, ki je že leta 1958 dosegla 521 milijonov kilovatnih ur, se je v prvem polletju 1960 v primeri z istim razdobjem lani povečala še za nadaljnjih 20 odstotkov.

Ta razvoj je navedel deželno družbo KELAG, da — potem ko je v glavnem opremila deželo z zadostnim razdelilnim omrežjem — postavi še zadostno število lastnih elektrarn. Temu je služila gradnja elektrarn v Kamingu in na Borovnici. Sedaj povečujejo pa še staro elektrarno pri Beljaku, katere proizvodnja bo podvojen, in sicer od sedanje storilnosti 5000 kW na 10.000, z letno proizvodno zmogljivostjo 64 milijonov kilovatnih ur.

Ko je bila leta 1948 ustanovljena deželna električna družba KELAG, je med drugim prevzela tudi elektrarno pri Beljaku, zgrajeno leta 1911, ki je s svojimi štirimi turbinami s storilnostjo 5.400 kw bila med vsemi največja. Toda razvoj porabe električnega toka pa tudi napredek turbinske tehnike je kmalu pokazal, da z zastarelimi napravami v beljaški elektrarni ni moč več dolgo izhajati. Ker bi zamenjava starih turbin z novimi bila zvezana z velikimi stroški, ne bi pa dala ustreznih rezultatov, se je uprava družbe odločila za povečavo elektrarne, ob kateri bo moč razpoložljivo vodno silo Zilje boljše izkoristiti in doseči znatno večji učinek.

Pripravljalna dela so začeli izvajati lani, prava gradbena dela pa so stekla letos dne 1. aprila. Vodna gladina jezja bo zvišana za 64 cm. Iz jezja se bo pa pri stari strojnici odcepil nov 1,37 km dolgi vodni kanal, ki bo potem prešel v visokotlačni jekleni cevovod s premerom 4 metrov in

dovajal vodo pod visokim pritiskom na eno samo novo turbino znamke Kaplan v novi strojnici. Ta pa bo, kot rečeno, imela dvakrat večjo zmogljivost kot vse štiri stare. V stari strojnici bodo uporabljali samo še eno turbino in to pri visokem vodostaju.

Gradbena dela so precej obsežna in so zaradi tega, ker se nahaja stavbišče na terenu, kamor so se nekaj zrušile gmote z Dobrača in utesnile tok Zilje, zelo težavna. Zemljišče je zaradi tega le malo ustaljeno in ne nudi enotne geološke sestave.

Da kolikor mogoče izrabijo vodni padec spodnje Zilje, ki je tu največji, bodo morali izvršiti velike izkope v strugi reke same ter v območju nove strojnice. Strojnicna mora imeti trdne temelje, zato morajo iti daleč v globino. Sedaj se vrše gradbena dela 13 metrov pod povprečno gladino Zilje.

Trasa vodnega kanala bo po gričevnatem ozemlju, zato bodo namreč morali tudi tam več kotanj izpolniti, več gričev pa odkopati, nekako tako kot v tisti pesmi »Grički, ponižajte se, dolince povišajte se,« vendar ne za to, »da bom videla kjer fantič moj gre,« temveč zato, da bo mogla voda naravnost teči proti strojnici in tam goniti turbine in tako proizvajati za prebivalstvo več električne energije.

Skupno bodo morali pri gradnji nove elektrarne izkopati 335.000 kub. metrov zemlje, kamenja in peska, torej znatno več kot pri gradnji elektrarne pri Borovnici, kjer je izkop znašal 235.000 kub. metrov.

Stroški za gradbena dela in stroje bodo predvidoma znašali 70 milijonov šil. in nova elektrarna bo stekla proti koncu poletja 1962.

SLOVENC

doma in po svetu

Naklada knjig v Sloveniji

Mesečna revija slovenskih založb »Knjiga 60« daje v svoji zadnji številki podatkov o objavljenih knjigah in periodičnih publikacijah v Sloveniji v zadnjih 15 letih. Podatke je zbral Bogumil Gerlanc. Pisec razvršča podatke po posameznih založbah.

Od leta 1945 je 26 slovenskih založb izdalo v celoti 3956 del v nakladi 27 milijonov 384.000 izvodov. Na znanstvena in poljudna znanstvena dela odpade 1767 del v nakladi 12 milijonov 646.000 izvodov. Na leposlovje pa 2189 del v 14.720.000 izvodih.

Med založbami je po številu izdanih del na prvem mestu Mladinska knjiga, ki je izdala 973 del v nakladi 6.638.000 izvodov. Sledi ji Mohorjeva družba v Celju, ki je izdala 72 del v nakladi 3.481.000 izvodov. Imela pa je v zadnjih letih večkrat težave zaradi pomanjkanja papirja in je zato morala nakladi svojih knjig omejiti na količino papirja, ki ji je bil dodeljen. Visoke so tudi številke Prešernove družbe, ki je izdala le 57 del, toda v nakladi 2.620.000 izvodov. Cankarjeva založba je izdala doslej 508 del v nakladi 2 milijona 83.000 izvodov, vtem ko je Državna založba Slovenije izdala 590 del v nakladi 1.941.000 izvodov. Zanimiv je tudi pregled periodičnega tiska: V 15 letih po vojni je v Sloveniji izšlo 378 raznih listov in revij v nakladi 6.184.000 izvodov.

Poroka v Parizu

Slovenski izseljeniki duhovnik v Franciji č. g. Ignacij Čretnik, ki se je nedavno kratko mudil na Koroškem, je prinesel vest, da je dne 16. julija stopil v zakonski stan g. dr. Albert Struna, absolvent Visoke gospodarsko-politične šole v Parizu, ki se je v zadnjih letih kot verziran ekonomist dobro uveljavil v francoski javnosti in vrsti mednarodnih organizacij. Za življenjsko družico si je izbral gosposodično Maryvonne Le Hingrat, hčerko iz druge svetovne vojne znanega francoskega generala.

Stoletnica ustvaritelja slovenske himne

Letos mineva 100 let, odkar je Davorin Jenko, slovenski študent na Dunaju, uglasbil koračnico »Naprej zastava Slave«. Bilo je to na veselem sestanku narodnih slovenskih visokošolcev v dunajskem Pratu. Privrkat so jo slovenski visokošolci na Dunaju zapeli v gostilni »Zum goldenen Sieb«, pri kozarcu — »Heurigen«, v široko javnost pa je prišla na »Besedi«, družabni prireditvi Slovenskega pevskega društva pri Sperlju. Himna je užgala ter se naglo razširila tudi med Čehi in Hrvati na Dunaju, od tam pa naprej v njihove rodne dežele. Udarno koračnico so pa rade igrale celo ruske in ruske vojaške godbe.

Davorin Jenko, po rodu iz Dvorij pri Cerkljah na Gorenjskem, je na Dunaju najprej študiral pravo, potem pa se je povsem posvetil glasbi. Po posredovanju ravnatelja dunajskega Konzervatorija je dobil mesto pevovodje pri pravoslavni cerkveni občini v Pančevu pri Beogradu. Ker Srbi takrat še niso imeli primernih lastnih skladb, je Jenko komponiral skladbe tudi za srbske pevske zборе. Poklical so ga v Beograd, kjer je postal najprej pevovodja ondotnega pevskega zbora nato pa ravnatelj Srbskega narodnega gledališča in s tem ustanovitelj moderne gledališke kulture med Srbi. Zložil je nad 200 skladb za orkestre, pevske zборе in večje število spevoiger. On je tudi ustvaril srbsko državno himno »Bože pravde«, ki je po letu 1918 postala tudi himna kraljevine Jugoslavije. Veliko je storil tudi za zблиžanje med južnoslovanskimi narodi. Vsako leto je prihajal na počitnice v domači kraj. Umrli je v novembru leta 1914 v Ljubljani.

Slovenec pri ameriški znanstveni ustanovi

Slovenec ing. France Jeglič je nedavno dobil namestitev kot strokovnjak za letalske raziskave pri ameriški ustanovi NASA (Državna ustanova za raziskave zrakoplovstva in plovbe po vsemirju). Mladi inženir poleg tega še študira za doktorat iz tehnike na univerzi Notre Dame. NASA je ustanova, ki je opravljala polete preko Sovjetske zveze z znanimi letali U-2, od katerih so enega Sovjeti 1. maja letos v nepojasnjenih okoliščinah sestrelili nad Sverdlovskom v Sibiriji, in kar je Hruščev potem izrazil za razbitje vrhunske konference. Ker so bili nato poleti s temi letali ukinjeni, se ustanova sedaj peča z drugimi načrti.

40-letnica požiga Narodnega doma v Trstu

Pred kratkim so vsi slovenski listi v Trstu obnovili spomin na požig Narodnega doma v Trstu, ki so ga bili izvršili takrat fašisti, prepričani, da bo z uničenjem te slovenske kulturne trdnjave v Trstu zadali smrtni udarec Slovincem sploh. Toda fašizem je med tem propadel, dočim v Trstu raste nov Narodni dom, slovenska manjšina razvija bujno kulturno delo. Prav te dni je nova rimska vlada pod predsedstvom prof. Amintora Fanfanija predložila parlamentu osnutek o manjšinskem šolstvu v Trstu in Gorici, ki bo ondi že od leta 1945 delujočim slovenskim šolam od otroškega vrtca pa do gimnazij in višjih šol, zagotovil stalnost.

OB RAZSTAVI 40 let umetnosti na Koroškem

Pod tem geslom je bila minuli teden slovesno odprta v Hramu umetnosti v Celovcu slikarska razstava, v okviru proslav 40-letnice koroškega plebscista.

V veliki razstavnici dvorani se je pri otvoritvi zbralo vse, ki kaj pomeni v koroškem javnem življenju.

V imenu dežele je razstavo otvoril deželni glavar g. Ferdinand Wedenig, ki je dejal, da bodi ta razstava, ki obsega na zunanjih dogodkih zelo razgibano in sprememb polno obdobje, v prvi prsti priznanje notranjim vrednotam življenja. Univ. prof. Grimschitz je v svojem uvodu z izbranimi besedami poskušal tolmačiti razstavo kot zaključeno enoto, ki kaže obraz Koroške v umetnosti.

Vendar je vsaj prvi vtis povsem drugačen, morda deloma že zaradi »družabne« note, ki jo ima vsaka taka otvoritev in otežuje koncentracijo opazovalca, globlji vzrok temu pa je velika raznolikost razstavljenih del in njih avtorjev. Saj gre od Antona Wiegeleja iz Čajne, ustanovitelja in najprezentativnejšega predstavnika »čajnske šole«, ki je predstavljena še z obema Koligoma in Mahringerjem ter predstavlja pomembno postavko v celotnem avstrijskem slikarstvu, prek Böckla, Clementschitscha, Esterla, Riedererja, Floriana pa do Berga, Graefa, Schmidta in drugih. Torej ne le galerija slik, ampak tudi galerija slikarskih osebnosti, ki se med seboj eni več, drugi manj — razlikujejo po temperamentu, značaju, stilu in tehniki. Vendar ne bomo bralca mučili z raznimi slikarskimi smermi in stili ter razlagami o njih resničnih in navideznih razlikah. Gre nam le za posredovanje nekaterih temeljnih vtisov in spoznanj.

Takoj v začetku srečaš Boecklove notranje dognane, stroge, skorajda toge, vase zaprte obraze, tako v »Tereziki Lisieuški« kot v »Ženi ob mizi«. Slede Riedererja, Clementschitscha, Esterla in Mahringerja, ki vsak na svoj način odraža tokove dunajskega in nemškega slikarstva, zaslediš pa v njih tudi odmeve velikih evropskih umetniških struj.

Ne le po obsežnosti svojih ploskev, ampak tudi po kompozicijski mogočnosti obvladuje glavno dvorano Anton Kolig, poleg Mahringerja tudi eden iz »čajnske šole«. Kolig je bil polnokrven človek na odru življenja. Ta teatralnost, a do zadnjega vlakenca njegove biti doživeta in zato resnična, se izraža v vseh njegovih figurah, od »Lastnega potreta« prek osnutkov za odrsko zaveso festivalske palače v Salzburgu, pa do pomenljive, a ne preveč pobožne Tožbe (Pietà) in tudi do mučenca Sebastijana. Morda je Kolig zadnji izvirni mojster srednjeveškega baroka iz časa, ko je še veljal rek »felix Austria« (srečna Avstrija). Iz svoje moravske domovine je Kolig prinesel s seboj tisto naravno veselje do življenja, ki ga tudi slabi časi niso mogli zares omračiti. Tragična ironija pa je,

da Koligov osnutek odrske zaves izžareva svoje čare na razstavi v Celovcu prav v času, ko slave v Salzburgu otvoritev nove festivalske palače, ki naj predstavlja avstrijsko umetnost pred mednarodno javnostjo, brez te Koligove tako tipično av-

Werner Berg: Mož v vlaku

strijske alegorije o svetu, ker so ga uradni umetnostni oblastniki odklonili.

Ko prideš do Wiegeleja, ustanovitelja »čajnske šole«, zagledaš pa še obraz z ožje domovine. Kmečka ženica iz Čajne, Wiegelejev portret lastne matere. Poleg pa brezskrbna dekleta v naši noši, v ziljskem »rasu«. Prevladujejo svetle, za naše ljudi tako značilne, vedre in živahne barve. Domače okolje je pa temu umetniku samo sredstvo za po duhu svetovljansko umetnost, ki se je že odmaknila od svojega izvora. Eden izmed obrazov koroške usode ob stikališču narodov in kultur.

Nekaj korakov naprej, v sobi na desni pa naletiš na drugačnega znanca: srečaš se s pogledom moža v kupéju, ki si ga morda videl na podjunske »ekspresu«, nekje med Celovcem in Pliberkom! Poleg je podjunska pokrajina obsijana od mesečine, še bolj pa od notranjega doživljanja ustvaritelja. Takoj rečeš: To je pa Werner Berg! — Sledijo nato »Žene v molitvi«, ki jih lahko videvaš po naših podjunskih cerkvah, v Dobri vesi, pri Sv. Hemi, na Lisni gori, v Šmihelu in še marsikje. V snežnem, kristalno čistem nedeljskem jutru se vrača dekletce iz cerkve domov. Ob oknu se z neizrekljivo pomladansko življenjsko silo razcveta teloh. Teh pet podob, napolnjuje izbo, čeprav visi ondi še ducat drugih slik drugih avtorjev. To je naša domovina, kot

jo je videl ostro opazujoči, a tenkočutni umetnik z globoko srčno kulturo in ščepcem humorja. V svoji umetniški izpovedi je Berg svoja doživeta spoznanja izrazil takole:

»Od vsega začetka so se mi koroški Slovenci zazdeli nenavadni ljudje, ki jih ni moč ukleniti v noben model, njihove narave še nisem nikjer našel resnično opisane. Bilo bi bedasto, ali pa nesmiselno, jih poniževati, prav tako pa tudi jih na cenen način idealizirati... Vedno znova me priklene, kot prisopoda človeškega prastrahu sploh, prizor kmetice, zatopljen v molitev: v pokončni drži, resna, v popolni zatopljenosti. Večkrat dvignem pogled, in čudim se, ali je ta starodavno velika podoba in pravljica predanost resnična? Ali je resničnost današnjih dni in ni le nekaj iz davnine priklicanega ali muzejsko ohranjenega. V takih trenutkih se odkriva in obnavlja, mimo sleherne šolane volje, resnično bistvo ljudstva... Po enem letu bivanja tukaj bi o njem mogel več povedati kot danes, po dvajsetih letih...«

Bergova Spodnja Koroška je dobila mesto v stranski izbi, in skorajda bi rekli, da je prav tako. Tudi mož v kupeju je rad sam, želi si le, da ga na njegovem malem koščku »prostora pod soncem« vsaj pri miru puste...

Tujec s Porenja, ki je zrastel v severnomiški meščanski rodbini, se duhovno in umetniško oblikoval na Dunaju, kot človek in umetnik pa dozorel na samotni kmetiji v Podjuni, ki mu je postala domačija, je s svojimi deli postal najpristnejši glasnik svojstvenosti zemlje med Dravo in Karavankami in njenega slovenskega ljudstva. To je drugi obraz koroške usode.

Velja še omeniti eno Bergovo sliko: portret pesnice Kristine Lavant. Preko obraza osebe priča o vekoviti, občevljavni resnici: umetnine se porajajo v bolečini, kot biseri v školjki. Vendar je to bolečina, ki osrečuje.

To je samo nekaj razmišljanj ob robu te bogate razstave. Nismo se mogli podrobneje ustaviti pri drugih slikarjih, ki po umetniški veljavnosti to zaslužijo. Vendar je to naloga strokovne kritike, ki pa zanima le ožji krog bralcev. Vsekakor je ta razstava, ki jo dobro dopolnjujejo še pla-

stike K. Newoleja, O. Jaindla in W. Wolfa in Ruth Graef-Kaumannove ter nekaj Lo-bisserjevih listov, reprezentativen in smotrno urejen prikaz umetniškega življenja na Koroškem. Da v tem prikazu ne manjka tudi slovenske poteze, je prav. Brez nje bi bil prikaz tudi bistveno revnejši, da navežemo na besedo pokojnega pisatelja Perkoniga.

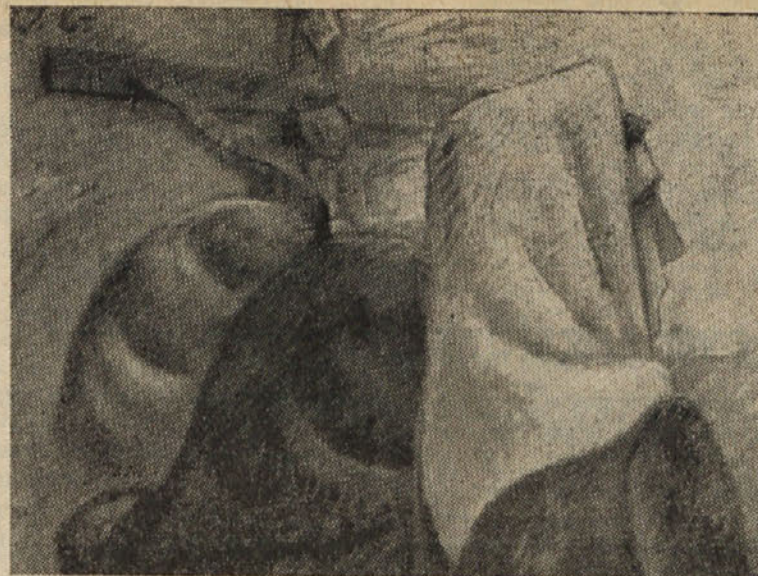
Brez obotavljanja zato označujemo to razstavo kot kulturni višek programa proslav jubilejnega leta. Razstava bo odprta do srede oktobra in vsakomur ogled toplo priporočamo.

Odmev manjšinskega kongresa

V začetku junija je bil v retoromanski vasi Zuož v Švici mednarodni kongres Federalne unije evropskih narodnostnih skupin. Kongresa se je udeležil tudi dopisnik ljubljanske revije »Naši razgledi«, ki kljub pomanjkljivosti kongresa, na katerem »je bila ustvarjena možnost za močno poudarjen nastop južnotirolskih Nemcev«, dočim ni bilo ondi zastopnikov koroških in primorskih Slovencev, gradiščanskih Hrvatov ter dunajskih Čehov, prihaja do nasplošno pozitivnih zaključkov. Tako pravi, da je treba smatrati kot uspešen referat dr. Klossa, ravnatelja lani ustanovljenega inštituta za nacionalna vprašanja v Kielu, o diskriminaciji na področju jezikovnih pravic; referat opozarja, kako nezadostna je zgolj formalna enakopravnost in zahteva podporo in zaščito šibkejšemu ter se pri tem opira na moderna dognanja zadevnih študijskih skupin v okviru OZN in UNESCO. — Zbor v Zuožu je bil lepa priložnost tako za predstavnike posameznih narodnostnih skupin in manjšin kakor tudi za posameznike, ki se z narodnostnimi vprašanji pečajo s političnih, znanstvenih ali drugačnih vidikov, da navežejo poučen medsebojni stik, pri čemer se opaza, da večina skuša priti do novih, sodobnim potrebam in sodobnim družbenim spoznanjem bolj ustreznih rešitev. Prav posebno spodbuden pa je bil

neposredni stik z retoromansko etično sredino in z razmerami, v katerih živi. Lia Rumantscha, glavna retoromanska organizacija, ki je nastopala kot pokrovitelj zborovanja, je storila vse, da v tem oziru obogati bivanje gostov v Zuožu.

Werner Berg:
Molitve

FRAN ERJAVEC:

282

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Končno je v svoji »Pisemenosti« Vodnik takoj za predgovorom prvič objavil tudi svojo znamenito »Ilirijo oživljeno«, ki je zbudila toliko navdušenja celo pri tistih Slovencih, ki so ostali še pod avstrijsko oblastjo, pesniku pa po odhodu Francozov nakopala avstrijsko maščevanje. V njej je z vznesenimi besedami proslavljal slavno staro zgodovino Ilirije, se zahvaljeval »dobrot-nemu vitezu« (t. j. Napoleonu), da jo je zopet obudil k življenju, samozavestno ugotavljal, da

»Od perviga tukaj
Stanuje moj rod,
Zhe ve kdo sa drugja,
Naj rezhe, odkod.«

izražal svoje veselje, da

»Duh stopa v Slovenze
Napoleonov,
En sarod poganja
Preroben, ves nov«

ter ponosno napovedoval, da postane Ilirija še »prstan Evrope«. Ta pesem je igrala potem še več desetletij pomembno narodno prebujevalno vlogo po vseh slovenskih deželah, zlasti še med mladino.

Predmete, za katere je preskrbel Vodnik potrebne učbenike, so torej lahko takoj poučevali v slovenščini.

Slovenski profesorji so za silo poučevali tudi nekatere druge predmete v slovenščini tako, da so snov učencem narekovali in tudi prevajali odslej latinska, grška in francoska besedila v slovenščino namesto — kot do tedaj — v nemščino. Na ta način se je v šolskem letu 1811-12 vršil vsaj na ljubljanski gimnaziji menda že ves pouk v slovenščini (tudi krajevna imena so začeli tedaj celo v neslovenskih besedilih uradno prvič pisati po slovenskih in ne več po nemških nazivih). Na »licejih« je pa ostalo vsaj v glavnem začasno še vse pri starem, ker še ni bilo dovolj domačih profesorjev in ne drugih pogojev, vendar so tudi tu predavali nekaj predmetov v francoščini in ne več v nemščini. Podobno kakor v Ljubljani je bilo tudi po drugih srednjih šolah na slovenskem ozemlju, kolikor jih je bilo v tako kratkem času sploh mogoče osnovati (povečini so bili to kolegiji z 2 razredoma). Pouk francoščine se je vršil menda že jeseni 1. 1912, povsod po predpisih, kar je dokaz, da je bilo povsod na razpolago dovolj moč, ki so lahko poučevali ta jezik. Zanimivo je, da se je tudi mladina lotila učenja francoščine s pravim navdušenjem, kajti Zelli je že dne 9. V. 1810 pisal generalnemu intendantu, da bo znalo francosko kmalu najmanj 600 dijakov (vseh ljubljanskih dijakov je bilo tedaj okoli 1100). Kakor nekoč jezuiti, tako so tudi Francozi pridne dijake radi nagrajali zlasti s knjigami, s čimer se je potem tudi naša tedanja mladina seznanila z vrhovi francoske književnosti. Avstrijski Nemci so pozneje radi očitali francoski šoli, da je dajala preveč prednosti francoščini, niso pa seveda hoteli priznati, da je gledala avstrijska šola sploh za svojo glavno nalogo celó kmečkim otrokom po naših vaseh vtepati v glavo samo nemščino, slovenščino je pa sploh prezirala.

Kako je bilo v teh letih s šolstvom po slovenskem delu ilirske Koroške, je doslej še neraziskano. Osnovnih šol je delovalo tu že pred prihodom Francozov le malo in — kakor po drugih ilirskih deželah — jih je gotovo tudi tu nekaj sploh ugasnilo, zlasti v Zilji. Ohranile so se menda, razen v Beljaku, še v Rožku, v Podgorjah, v Št. Jakobu, v Vrbi, v Kostanjah, na Strmci, morda že tudi v Bistrici na Zilji, v Podklostru, Šmohorju (tu je delovala razen katoliške ljudske šole tudi protestantska) in morda še kje. Iz nekega poročila vem, da so naročale tudi koroške šole slovenske učbenike iz Ljubljane. Iz tega torej lahko sklepamo, da se je vršil tudi na šolah slovenskega dela beljaškega distrikta tedaj pouk v slovenščini, kar potrjuje tudi beljaški lokalni zgodovinar G h o n, a tam, kjer se je vršil pouk dotlej le v nemščini, so se že pripravljali, da uvedejo vsaj dvojezičnega. Ukinjale je bila pa tedaj beljaška dekliska šola, ki so jo vodile tam že znane nam tretjerednice, v njih samostanu je bilo pa nastanjeno sodišče.

Slišali smo že, da je Marmontova šolska uredba z dne 4. VII. 1810 predvidevala novo gimnazijo (in celo licej) tudi za Beljak. Da so mislili Francozi nanjo čisto resno, nam dovoljno dokazuje dejstvo, da so bili zanjo imenovani že celo nekateri profesorji in sicer za modroslovje, matematiko ter za latinščino in francoščino (za poslednji dve je bil imenovan šmartinski župnik B o n e n d), delovati pa ni začela menda zaradi pomanjkanja učencev, še manj seveda tudi predvideni licej. Jako so pa tedaj izboljšali beljaško osnovno šolo s tem, da so ji priklopili še posebno risarsko šolo ter tečaja za pouk francoščine in italijanščine.

(Dalje prihodnjič)

*) V tistih časih so še mnogi mislili, da so bili stari Iliri Slovani, zato torej tudi staroveška Ilirija slovanska dežela.

SELE (Poroka)

V Selah sta bili letos samo dve poroki. Je sicer nekaj takih kandidatov, ki so že potrebni sedmega zakramenta, pa nimajo zadosti poguma ali pa je premalo izbire, ko je toliko deklet zunaj po svetu v službi. Zato so bili ljudje zelo presenečeni, ko so v nedeljo pri oznanilu slišali, da bo v ponedeljek 8. avgusta poroka. Kateri par bo jutri stopil pred oltar, so ugibali in radovedno vpraševali.

Naslednji dan proti enajsti uri sta se pred župniščem ustavila dva ovenčana avtomobila. Iz enega je izstopil črnooblečen gospod z očali, šolski ravnatelj Franc Sadnikar iz St. Primoža v Podjuni, in njegovi ožji sorodniki. Drugi avto pa je pripeljal belo oblečeno nevesto, Justino Kušaj iz Smihela z njenimi svati. Po kratkem odmoru so se vsi podali v cerkev. Domači župnik, č. g. Alojzij Vauti, stric nevestine matere, je po prisrčnem nagovoru njuj zakon blagoslovil in daroval poročno mašo. Cerkveni pevci so jima s primernimi pesmimi sveto razpoloženje še bolj dvignili.

Pojedina v župnišču je dvanajst svatov združila v prisrčno domačnost. Za zabavo je posebno skrbel ženinov stric in krstni boter »cesar« *Franc namreč Kaiser Franc iz mohliške fare. Ženinov tovariš in sošolec Zdravko Vauti, šolski vodja pri Božjem grobu, je ta dan obhajal 37. rojstni dan in desetletnico svoje poroke.*

Gospodu ravnatelju Sadnikarju in njegovi brhi mladi soprogi iz srca čestitamo in želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti.

DOB PRI PLIBERKU

(Z motorjem se je zaletel v županov avto)

Na sv. Lovrenca imamo kmečki praznik in gremo praznovati k Sveti Luciji. Pa je takoj jutraj vso vas razburila nesreča, ko se je Enzi Herman, pd. Šuštarjev, zaletel z motorjem v avto g. Valentina Krofa, blaškega župana.

Herman je šel že na delo, pa je nekaj pozabil in precej hitro zopet vozil domov. Na ovinku pred vasjo se je izognil Kropovemu očetu in materi in prav tedaj se je pripeljal g. Krof. Herman se je zapeljal naravnost v avto, da je zletel čez avto. Motor je popolnoma zbit in avto tudi zelo poškodovan, vendar hvala Bogu se ni g. Krofu nič zgodilo, Herman pa je tudi ušel z lahimi poškodbami. Res velika sreča v sreči.

G. Krof navadno pelje z avtom ženo in otroka v Pliberk, ta dan pa ju izjemoma ni vzel s seboj, kar je povzročil prav sv. Lavrencij, kamor je šla Foltejeva mama.

Warmuth-ova razstava letos še večja

Na Koroškem velesejmu je Warmuth-ova razstava postala že tradicija. Letos je nameščena v Topi 11 zraven gasilcev. Povečanje podjetja še za eno trgovsko hišo v Beljaku (o njeni otvoritvi smo obširneje poročali v našem listu pred 14 dnevi) je prikazano tudi v razstavi na letošnjem velesejmu, v kateri morete videti celo vrsto novih predmetov in blaga.

Poleg velike izbire modi odgovarjajočih damskih, moških in otroških zimskih oblek, katerih ni sicer sredi poletja nikjer videti v tolikšni množini, sta predvsem raznovrstna stanovanjska oprema in posteljnina dvoje, kar privablja neštivilne interesente na Warmuth-ovo razstavo. Bodisi za zasebnike ali pa hotele in gostinske obrate — tu se nam nudi velika izbira, ki je za Koroško zares edinstvena!

Ob tako veliki izbiri in pri že splošno znano nizkih Warmuth-ovih cenah pač ni nobene težave, z lahkoto si nabaviti potrebno. Razen tega priskoči na pomoč lastni kreditni oddelček povišod tam, kjer je zaželena kakšna plačilna olajšava. — Ob tako impozantni razstavi dobi opazovalec oz. zainteresirani vtis, da je pri Warmuth-u pojem »izbira« *zapisan z velikimi črkami.*

Kot posebno novost vidite na letošnji razstavi še oblažnjeno pohištvo, mize in stole modernih oblik — vse iz na novo urejenega pohištvenega oddelka. Nadalje vidite tu posteljnino — metrsko blago ali pa že gotovo, domače in orientalske preproge, žimnice, zavese in razno drugo blago za stanovanjsko opremo: ob vsem tem se zlasti razveseli srce naših gospodinj.

Posebno velik obseg zavzemajo otroške obleke, kajti veletrgovina Warmuth posveča vprav tej stroki posebno pozornost: v pisani vrsti vidimo ljubke modele poleg praktičnih oblek za šolo; kot v nekaj okras jim sledi mnoge praktične igrače iz novega velikega oddelka otroških

Pri nas na Koroškem

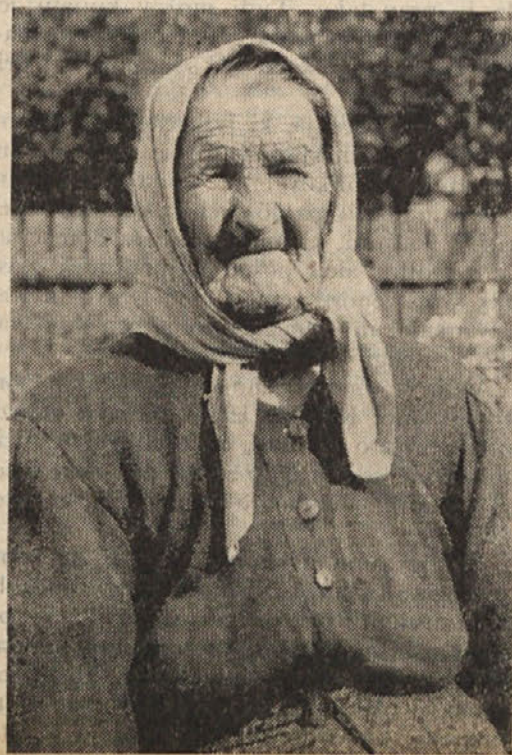
Če bi ju imel s seboj, bi bila gotovo velika nesreča, ker je bil avto tako razbit.

G. župan si zelo prizadeva, da bi dobili boljšo ceno iz Pliberka proti Dobu in Labotu. Sedaj se bo gotovo še bolj trudil, ko je bilo znova potrjeno, da so poleg ne- previdnosti dirkačev gotovo tudi slabe ce- ste krive mnogih nesreč.

KAZAZE

(Marija Skok — stara 100 let!)

Izreden jubilej je praznovala na Veliko Gospojnico Svarcova mati iz Kazaz, Marija Skok. Na ta praznik — njen god, je doživela 100 let!

Stoletnica je tako redek jubilej, da je prav, da ga omenimo tudi mi, saj je zrastle iz našega ljudstva, živela vedno med slovenskimi Korošci.

Rojena je bila na Veliko Gospojnico, 15. avgusta 1860 v Lovankah, v župniji Dobrla ves. Oče je bil Luka, mati pa Marija, roj. Kuhar. Spominja se, da so tedaj, ko

je bila pri prvem sv. obhajilu, v Dobrli vesi popravljali cerkev, da so bile maše na Gori. Toda že z dvanajstimi leti je šla služiti, ker je bilo tedaj vse bolj težko življenje in so otroci morali zgodaj od doma za kruhom. Najprej je šla k Gracarju v Bukovje za pastirico, potem je postala dekla in potem služila skozi do starosti na kmetih. Služila je potem še pri Kosu v Kazazah, nato pri Pižovniku, nato pri Krepelnu. Kakih 10 let je služila pri Jogru v Mali vesi pri Škocijanu. Nato je bila zopet 10 let pri Ražunu v St. Lovrencu, kjer je bil za varuha brat znanega župnika Ražuna, graditelja šole v St. Petru. Tri leta je bila tudi v mlinu pri Količu. Nato je bila 2 leti v Šmiklavžu in 9 let pri Močniku v Strpni vesi. Vmes je bila eno leto v St. Janžu v Rožu. Sedaj pa je že kakih 16 let pri svojem sinu v Kazazah v pokoj.

Kljub stotim letom vidi še tako dobro,

Šola za bodoče gospodarje vabi

Kmetijska šola v Tinjah vabi fante, ki se hočejo gospodarsko izobraziti, da se pravočasno javijo za zimski tečaj, ki traja od 1. novembra do konca marca. Lahko se osebno javite, ali pišete na naslov: B. Bildungshof, Post Tainach.

Kmetje! Tvrdba Paternioner vas vabi!

Tudi na letošnjem celovškem velesejmu vidite, kako vihrajo zastave v koroških barvah z drogov, ki jih na vrhu krasi zlat klas v zobatem kolesu; povsod na njih je trdkino ime P A T E R N I O N E R, ki je tesno povezano s koroškim kmetijstvom, kateremu že nad 50 let zvesto služi.

To je razstava, ki jo je zelo posrečeno napravila trdkina s kmetijskimi stroji Valentin Paternioner. Je zanimiva zlasti zaradi tega, ker more koroški kmet na njej, sicer v ozkem okviru, toda pregledno najti vse to, kar mu more nuditi stalno napredujoča kmetijska tehnika glede že preizkušenih in novih strojev in orodja za kmetijska dela posameznih letnih dob.

Osrednjo točko razstave in hkrati impozanten pogled očem obiskovalca nudi precejšnja vrsta Steyr-traktorjev. S svojo različno velikostjo, opremljeni s pripadajočimi dodatnimi strojnimi deli, tvorijo podlago za vedno bolj se razvijajočo tehnizacijo kmetijskih del, izvirajočo iz vedno večjega pomanjkanja delovnih moči v kmetijstvu. Pri tem vzbujajo posebno pozornost dvo- cilindrske Steyr-traktorje T 188 s svojimi 28 KS (PS), ki je šele od letošnje pomladi v prodaji. Izdelan je na podlagi dolgoletnih izkušenj, po svoji priklupni zunanji obliki še posebno vabljiv, glede motorja in gonila pa vsebuje tehnične novosti, ki ga še posebno usposablja za polnovrednega in modernega pomočnika pri težkih kmetijskih delih. Ličen model, ves v bleščečem kromu, nudi vpogled v skrivnosti celotnega strojnega ustroja tega traktorja in je zato zelo privlačna točka zlasti za kmečko mladino, ki se zanima za kmetijsko tehniko.

Nadalje nam ta razstava nudi še sledeče zanimivosti: izredno dovršene traktorske pluge in razne druge priprave za obdelovanje zemlje; različne priprave za smotrno gnojenje; stroje za sajenje in obdelovanje krompirja; enosne vlačilce in motorne kosilnice; najmoderneje stroje za spravlanje

sena in žetev žita, med njimi znana samovozna kombinirana CLAAS-ova kosilnica in mlatilnica »Europa«; nadalje vidimo najraznovrstnejše stroje za pripravo krme in spravlanje krompirja, zlasti vedno se bolj uveljavljajoči izkopalniki s tresilno napravo, priprave za predelavo sadja — od ročne stiskačnice do najpopolnejše strojne hidravlične stiskalne naprave. Vse to je komaj najvažnejše omenjeno s te zanimive razstave kmetijskih strojev; vsak napreden kmet bo našel tu vse, kar potrebuje kot pomožna sredstva za opravljanje raznih del doma in na polju, upoštevajoč pri tem krajevne razmere in velikost svojega kmečkega obrata.

Tudi na razna opravila kmečkih gospodarstvinj ni ta trdkina ob razstavljanju pozabila. Tako vidimo razne molzne naprave, pri čemer vzbujajo v tem delu razstave pozornost zlasti molzni stolp Alfa-Laval, nadalje naprave za predelavo mleka, hladilnike razne vrste, mnogo pralnih strojev in nebroj drugega.

V ogrevalno-tehničnem oddelku razstave najdemo že v mnogih koroških gospodinjstvih zelo dobro vpeljane HOVAL-štedilnike s priključno centralno kurjavo, s čimer te štedilnike lahko uporabljamo poleg kuhanja istočasno tudi za ogrevanje drugih prostorov v hiši in za pripravo tople vode za kuhinjo in kopalnico; prav tako vidimo tu tudi znane HOVAL-ogrevalne kotle!

Tako torej izgleda ta zanimiva kmetijsko-strojna razstava, ki ne služi samo temu namenu, da bi pokazala čimveč strojev, ampak tudi zato, da nudi priliko za temeljito strokovno in odgovornostno polno dajanje nasvetov, kar je eno najvažnejših nalog tega podjetja, ki ne vidi svoje naloge edinole v prodajanju, temveč vprav v dajanju nasvetov kmetom in pa da so pri njej kupljeni stroji vedno sposobni za uporabo: s tem dokazuje, da se ne strinja z masovnimi prodajami, ki računajo le na trenuten uspeh.

Adam Opel AG v letu 1959

V zaključnem letnem poročilu ugotavlja načelstvo avtomobilskih tovarn OPEL AG, da je avtomobilska industrija v Zapadni Nemčiji in drugod po Evropi v minulemu letu zapet napredovala, tako v povečanju proizvodnje vozil, kakor tudi v povečani prodaji. Tovarne Opel so v letu 1959 izdelale skupno 331.520 vozil kar pomeni prirastek okoli 5% v primeru z letom 1948.

V celotni zapadnonemški avtomobilski industriji je ohranil OPEL drugo mesto in je znašal njegov delež 19,3 odstotka celotne zapadnonemške proizvodnje. V proizvodnji je bila normalna zmogljivost tovarne zvišana na 1200 vozil dnevno. Z nadurami in drugimi ukrepi za kar največjo izkoriščanje razpoložljivih naprav pa je bila normalna dnevna proizvodnja večkrat celo presežena in dosegla 1275 in celo 1320 voz.

Zaradi tako v Nemčiji, kot v inozemstvu vedno naraščajočega povpraševanja po vozilih Opel je načelstvo sklenilo razširitev tovarniških naprav, ki bodo omogočale letno proizvodnjo 450.000 vozil.

V letu 1959 je bila izbira modelov Opelovih vozil obogatena z dvema novima in sicer z Rekordom s 4 vrati ter Opelom 1200. Nadalje je bil izdelan nov 1,7-litrski motor, ki pri 4000 obratih na minuto proizvaja 55 konjskih sil. Pri standardnem 1,5-litrskem 4-cilindrskem motorju pa so bile tudi izvršene znatne izboljšave, ki so njihovo naznačeno zmogljivost (pri 3900 obratih na minuto) dvignile od 45 na 50 konjskih sil pri 4300 obratih na minuto.

Pri Opel-Kapitanu so bile izvršene spremembe na karoseriji ter izvedene nove izboljšave tako glede tehnične plat kot tudi ugodja potnikov. Novi Kapitän 1960 je s tem dobil elegantno obliko, ki prevladuje na svetovnem tržišču pri modernih izdelavi karoserij.

Tovarne Opel zaposlujejo 33.697 delovnih moči. Celotna površina tovarn znaša 2.236.000 kv. m. Lani je družba pri bilančni vsoti 879 milijonov DM izkazala 202 milijona DM dobička.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispeli novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

**JOHAN
LOMŠEK**

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

Gozdni direktor dipl. ing. J. Samide:

Kmečki gozd na Koroškem

Z dovoljenjem avtorja, gozdnega direktorja pri Koroški kmetijski zbornici, prinašamo po listu „Kärntner Bauer“ izveček članka o problemih kmečkega gozda na Koroškem, ki pobliže zadeva tudi naše kraje in naše gospodarje. Ur.

Velikost in sestava gozdne posesti sta pri upravi gozda kot gospodarske enote dalekosežnega, da odločilnega pomena. Na splošno je gospodarjenje tem uspešnejše, čim večja je gozdna posest in postaja ob zmanjšani gozdni površini vedno težje. To pa predvsem zaradi tega, ker je strokovna in upravna oskrba ter uprava po stroških gospodarskih vidikih pri večjih gozdnih površinah mnogo učinkovitejša, kot pri manjših. Odločilnega pomena je končno prometna lega gozda, in sicer tako zunanja kot notranja. To je lega gozdnega obrata z ozirom na javna prometna omrežja in na medsebojni položaj delov gozda. Idealno je stanje takrat, kadar so posamezni deli gozda kolikor mogoče veliki in zaokroženi, slabo pa kadar so majhni in raztreseni. Najslabši je položaj tam, kjer je gozd tako majhen, da se strokovna oskrba sploh ne izplača več in je gospodarjenje prepuščeno strokovno neveščim osebam.

Ta dejstva je potrdil tudi izvršeni popis avstrijskih gozdov. Iz zbranih podatkov je razvidno, da ima državni gozd, ki je po površini največja enotno upravljana gozdna posest, največje lesne zaloge in največji prirastek. Sledi mu zasebna gozdna veleposest, dočim je stanje malih gozdnih površin, v katere je vključen tudi kmečki gozd, mnogo slabše in je tudi njegova zmogljivost znatno manjša.

Zaradi tega so zvezne dežele, ki imajo več gozdne veleposesti pod enotno upravo znatno na boljšem, kot one, kjer prevladuje mala gozdna posest. Izjema je Predarlška, kjer je sicer mala gozdna posest precej razširjena, a tako glede lesne zaloge kot prirastka ne zaostaja za veliko gozdno posestjo. Vendar utegne vzrok za to stanje tičati drugod, namreč v dejstvu, da eksistenčna osnova teh malih gozdnih posestnikov ne leži v gozdu. Do gotove mere je moč o izjemi govoriti tudi na Koroškem, kjer je delež male gozdne posesti sicer največji, vendar glede lesnih zalog in prirastka ni na zadnjem mestu, ampak je v isti vrsti z nekaterimi drugimi zveznimi deželami, kot Štajerska, Nižja Avstrija in Gradiščanska.

Da bo pa mogla tudi Koroška v gozdnem gospodarstvu iti vstrie z zahtevami našega časa, je treba najprej preiskati sestavo gozdne posesti in iz teh dognanj izvajati ustrezne zaključke.

Med vsemi avstrijskimi zveznimi deželami izkazuje Koroška v primeri z njeno celotno gozdno površino največji delež kmečkega gozda. Brzkone je pomanjkljivost avstrijskega gozdnega popisa v tem, da ni pod posebnim zaglavljen upošteval kmečkega gozda, ampak ga je enostavno vštél pod malo gozdno posest. Pod pojmom »mala gozdna posest« so obseženi vsi gozdovi, ki niso enotno upravljani kot revirji ali kot samostojni gozdni obrati, glede katerih nadalje ni nobenega gospodarskega načrta in za katere tudi ni na razpolago strokovnih gozdnih organov.

Iz pregleda o državnih gozdovih ter o gozdovih z, oziroma brez gospodarskega načrta ter o mali gozdni posesti je razvidno, da znaša delež male gozdne posesti v Avstriji okrog 51% celotne gozdne površine in da ima Koroška s 78,4% sorazmerno največji delež male gozdne posesti v Avstriji. Tudi glede absolutne velikosti površine prekaša Koroško, ki ima 382.000 ha male gozdne posesti, le Štajerska s 500.000 ha. Ostale dežele imajo mnogo manjše po-

vršine male gozdne posesti, v primeri s površino na Koroškem, n. pr. Gornja Avstrija le polovico, Solnograška in Tirolska eno tretjino, Gradiščanska pa eno šestino.

Pojem male gozdne posesti, kot ga vsebuje gozdni popis, pa ni istoveten s kmečkim gozdom. Na žalost obsega kmečkega gozda in njegove posestne sestave niso posebej popisovali. Zato bomo uporabili za ugotovitev obsega in sestava kmečkega gozda na Koroškem statistične podatke Koroške kmetijske zbornice iz leta 1954, ki za ta namen ustrezajo. Ta statistika deli gozdno posest na Koroškem v kmetijsko-gozdne obrate ter čiste gozdne obrate. Kmetijsko-gozdne obrate s površino do 500 ha moremo prištevati h kmečkemu gozdu.

Ta statistični pregled velja le za gozdni obseg kot je bil pred razglasitvijo avstrijskega gozdnega popisa in ne upošteva kasnejših sprememb. Koroška ima po teh podatkih 24.654 gozdno-kmetijskih obratov s 372.281 ha gozda, 10071 čistih gozdnih gospodarstev s 42.000 ha gozda in 8042 kmetijskih obratov brez gozda.

»Kmetijska gospodarstva brez gozda« pa ne gre jemati povsem dobesedno, kajti vanje so vštete tudi kmetije z gozdom v skupni lasti.

Glavna značilnost tega pregleda je na splošno veliko število kmetijsko-gozdnih obratov, prav posebno pa množica »drobnec« in male gozdne posesti. Če označimo kot kmečko gozdno posest vse kmetijsko-gozdne obrate s površino do 500 ha, potem je na Koroškem 24.606 kmečkih gozdnih posestev, ki pokrivajo skupno površino 278.606 ha ali 67% celotne gozdne površine. Od tega pa odpade skoraj polovica, namreč 11.000 obratov, na take, ki posedujejo gozdne površine le do 5 ha, imenovali jih bomo »drobno« gozdno posest, v razliko od male gozdne posesti od 5 do 10 ha, ki jo naletimo pri 5411 obratih in meri skupno 39.000 ha.

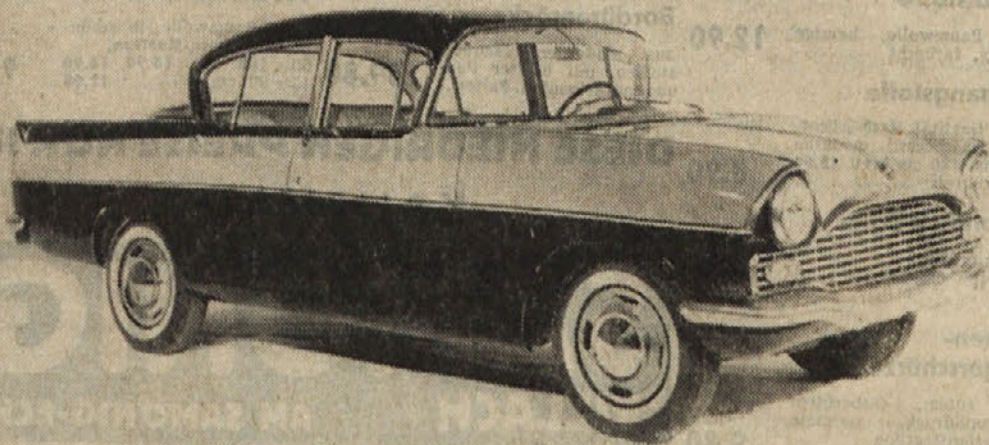
Mirno lahko rečemo, da drobna kmečka gozdna posest ne prihaja v poštev za trajno in intenzivno gospodarjenje in da je to tudi pri malem gozdu do 10 ha uspeh zelo dvomljiv.

Šele pri gozdni posesti nad 10 ha bo moč uveljaviti bolj smotrno gospodarjenje. To posest moremo označiti tudi kot sorazmerno zdravo. To pa ob enem pomeni, da 70% vseh kmečkih obratov na Koroškem nima zadosti gozda in da na drugi strani samo 30% kmečkih obratov razpolaga z zadostno gozdno površino in ima torej še kar zdravo gospodarsko sestavo.

V tej zvezi se pojavlja tudi vprašanje povečanja gozdnih površin pri kmečkih obratih, posebno ker se danes vedno znova poudarja, da je moč ohraniti in zagotoviti gospodarsko zdravje kmečkih obratov, posebno še kadar gre za gorske kmetije, le ako razpolagajo z zadostno gozdno površino. (Nadaljevanje na 6. strani)

VAUXHALL CRESTA 1961

Športno elegantna oblika karoserije Cresta je za model 1961 bila fineje izoblikovana. V notranjščini voza pa armaturna tabla, na kateri so v enem ohišju nameščeni skupno vsi instrumenti, kaže popolnoma novo obličje. Ta strnitev pomeni poenostavitev ravnanja za vozača in povečuje varnost pri vožnji. Voz Cresta 1961 je tudi vnaprej opremljen s preizkušenim motorjem 2,3 l; na razpolago so pa tudi vozila z motorjem 2,6 l. Po želji dobavljajo Cresto tudi z Overdrive, s katerim je zelo enostavno ravnati, a je zelo učinkovit.

Novi, elegantni model „Vauxhall Cresta 1961“

Radio Celovet

PONEDELJEK, 22. 8.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za vas poje Slovenski oktet. 17.55 Za našo vas. — TOREK, 23. 8.: 14.00 Poročila, objave. Po tajinstvenih stezah naše koroške domovine (5). — SREDA, 24. 8.: 14.00 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 25. 8.: 14.00 Poročila, objave. — Narava v poeziji: Vsa priroda v himno se združuje. — PETEK, 26. 8.: 14.00 Poročila, objave. — Kogar zanima. — SOBOTA, 27. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 28. 8.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Filmi

Borovlje

Sobota, dne 20. 8.: Diana, Kurtisane von Frankreich (IV). — Nedelja, dne 21. 8.: Wenn die Glocken hell erklingen (IIa). — Torek, dne 23. 8.: Eddie, Tod und Teufel (IVb). — Četrtek, dne 25. 8.: Drei Rivalen (IV).

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 20. 8.: Operation Amsterdam (IV). — Nedelja, dne 21. 8.: Der Schmuggler von Lermos, (III). — Sreda, dne 24. 8.: Der Held von Texas (III).

Pliberk

Sobota in nedelja, dne 20. in 21. 8.: Du bist wunderbar (III). — Torek, dne 23. 8.: Am Tag als der Regen kam (IVa).

DROBNE

V Zahodni Nemčiji so začeli po cestah in ulicah nameščati avtomate, v katerih avtomobilisti brez goriva lahko kupujejo po pet litrov bencina v vrečah iz plastične snovi.

Neka dunajska veleblagovnica svojim uslužbencem, ki imajo avtomobile in motorje, daje posebne tramvajske doklade, da ne bodo vozil puščali v ulicah okoli njene palače, ker hoče prostor ondi hraniti za kupce.

MALI OGLASI

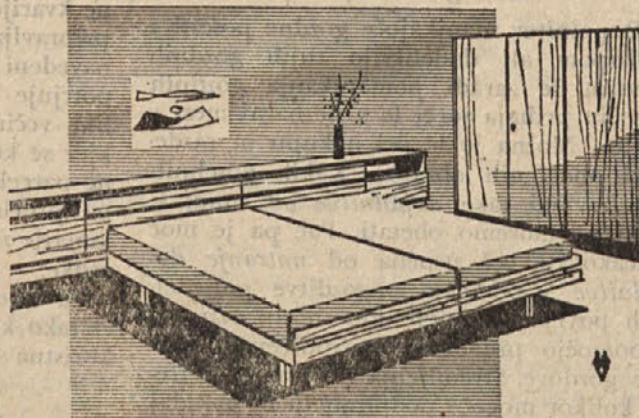
Služkinjo išče katoliška družina zdravnik z dvema otrokoma (6 in 8 let) na Dunaju. Dopise poslati na uredništvo lista pod značko „Takoj“.

PASSAP DUOMATIC, kralj pletilnih aparatov z avtomatom za vzorce, ki za vas misli in dela. Plete gladko, narobe, perfrank, polnpatentno, okroglo, z zatiko, jaquard itd. Najmodernejši pletilni aparat na svetu pri Fa. SATTLER, nova velesejnska dvorana.

STADLER Möbel

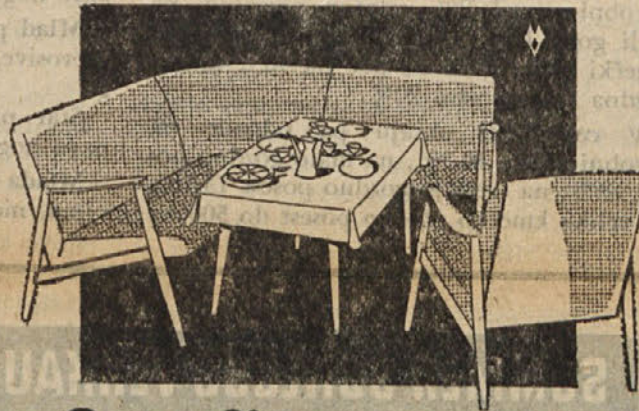
Besuchen Sie uns unbedingt auf der
KÄRNTNER MESSE
vom 11. bis 21. August

Wir zeigen Ihnen in unserem repräsentativen 300 m² großen
EIGENEN MESSEPAVILLON
eine eindrucksvolle Schau moderner Raumkunst

Was gibt es Neues!

Die herrlichen Abende sollten Sie zu einem näheren oder weiteren Spaziergang nützen — als Ziel schlagen wir vor: Unsere Schaufenster mit wohlfertig aufgestellten Möbeln. Und weil überall die Preise dabeistehen, können Sie auf dem Nach-Hause-Weg Pläne schmieden. Wir schicken Ihnen aber auch gern umfangreiches Bildmaterial zu, wenn Sie uns Ihre Wünsche auf einer Postkarte schreiben; das ist genau so unverbindlich wie ein Schaufensterbummel.

Gute Sitten

Die Gastfreundschaft gehört zu den guten Eigenschaften unseres Lebens. Zu solchen Treffen am „runden Tisch“ paßt die ideale Eckgarnitur.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoff-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Vrvež na velesejmu

Kljub muhastemu vremenu je obisk velesejma dober, posebno ob nedeljah in praznikih, minulo nedeljo pa je bil zabeležen naravnost rekorden obisk. Našteli so 41.059 obiskovalcev. Posebno močan je bil obisk s podeželja. Med obiskovalci so prevladovali od sonca zagoreli obrazi kmečkih gospodarjev, gospodinj, pa tudi sinov in hčera. Vendar so se sednji po opravljenem ogledu razstave najdalje zadržali na veseljem prostoru. Zvečer pa je bil tak drenj, da skoraj nisi mogel naprej.

Pa še enega ne smemo prezreti, namreč „otroški paradiž“ v lopi št. 1, takoj pri vходу na Ruprechtstrasse. Tam je trgovska zadruga ADEG, ki združuje 4300 posameznih trgovcev z živili v Avstriji v poslovno združenje ter zanje opravlja nakupe blaga na debelo, uredila „otroško trgovino“.

Pri blagajni moraš zamenjati šilinge za posebni „otroški denar“, s katerim pri ustreznih stojnicah lahko kupiš dobrine, ki so všeč otrokom, od Coca Cole, raznih slaščic, pecilnih praškov, marmelade, čokolade, karamel, pa celo do kisa. Pa še ta je — sladek.

Vsaka stojnica je „zasedena“ s tremi rdečeličnimi kratkohlajnimi prodajalci ali kratkokrilnimi pro-

dajalkami, v starosti 10 do 12 let. Toda vsi svoj posel jemljejo zelo resno. Najprej moraš dati denar, potem dobiš zaželeno blago, „blagajničarka“ vsako trgovsko „operacijo“ vestno registrira kot v pravi trgovini. Zvečer naredijo velik obračun, pri katerem morata blago in denar „štimiti“, vendar ne preveč natančno, kajti tudi prodajalci so sladkosnedni in skušnjava je le prehuda. „Ekipe“ prodajalcev izmenjajo vsak dan in novi nastopijo za dvanajst ur trgovsko službo. Poleg posrečene reklamne domislice ima ta podvig tudi namen v mladini zbujati veselje do trgovskega poklica, kateremu danes tudi primanjkuje naraščaja. In še nekaj človeka prijetno preseneti: prodajalci te pri prihodu vjudno pozdravijo, kulantno te postrežejo in ob odhodu zaslišiš iz otroških ustec: „Pa še kaj pridite!“ Prijaznost vselej dobro dé, posebno danes, ko postaja vedno redkejša.

Po časnikarski konferenci je poslovodja dunajske centrale ADEG g. Ehrenwert obrazložil namene te organizacije, v imenu njene celovške podružnice je spregovoril g. Kaiser, kot zastopnik koroških članov ADEG pa g. Glantschnig.

Kmečki gozd na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani)

Kot spodnjo mejo se na splošno smatra 10 ha gozda, pri posebno ugodnih proizvodnih pogojih pa še tudi 5 ha. Če torej vzamemo, da mora posestvo imeti vsaj 10 ha gozda, bi moralo 17.000 kmetij tako povečati gozdno površino, da bi dosegla 170.000 ha; če pa vzamemo za podlago 5 ha, se bi pa pri 11.788 kmetijah morala gozdna površina povečati na 58.490 ha. V prvem primeru bi rabili torej novih 107.161 ha gozda, v drugem pa 34.000 ha. Če vzamemo sredino med tema postavkama, bi torej na Koroškem za dopolnitev posestne strukture kmetijstva rabili 70.630 ha novih gozdnih površin.

Dopolnitev manjkajoče gozdne posesti z dokupom ali dodelitvijo tujih gozdnih površin že zaradi pomanjkanja gozdnih površin prihaja torej le v neznatni meri v poštev. Možna je le pri nakupu in razdelitvi opuštjenih obratov. Kakih posebnih uspehov od take dopolnitve od zunaj si torej ne moremo obetati. Pač pa je moč pričakovati več uspeha od notranje dopolnitve s pomočjo pogozditve poljedelskih površin na meji donosnosti, oziroma s pomočjo preobrazitve zapuščenega sveta v gozdove. Stremljenja v tej smeri je treba kolikor mogoče podpirati in to se sedaj tudi že vrši v veliki meri. Vendar bodo uspehi teh podvigov vidni šele čez nekaj desetletij, ko bodo sedanje kulture zrastle in dosegle debelino latnikov.

Kako posestna struktura kmečkega gozda vpliva na gospodarjenje in donose, pokaže primerjava med političnima okrajema Št. Vid ob Glini in Celovcu. Prvi ima namreč najugodnejšo posestno strukturo, drugi pa najslabšo. V Št. Vidu odpade na »drobni« gozd 2% celotne površine, na mali gozd 15% na srednji gozd 23%, na kmečki veliki gozd do 500 ha 40% ter na gozdna veleposestva 20%.

V celovškem okraju pa odpade na »drobni gozd« 10,2%, na malo gozdno posest 35%, na srednjo gozdno posest 13,5%, na veliko kmečko gozdno posest do 500 ha

8,3% in na gozdna veleposestva 33%. Značilno je tudi, da je zaloga in prirast na ha v okraju Št. Vid mnogo višja kot v celovškem okraju. Do podobnih ugotovitev pridemo tudi ob primerjavi z drugimi okraji.

Bistveni vpliv na gospodarsko stanje in donos gozda ima poleg absolutne gozdne površine tudi njena lega in sicer v tem smislu, ali meji gozd naravnost na kmetijo in z njo tvori eno gospodarsko celoto, ali pa leži daleč v stran in so morda povrh tega posamezne parcele že razpršene na več krajih. Na splošno je moč ugotoviti, da je gozd v bližini kmetij bolje negovan kot kadar leži daleč v stran, razen če ga ne kvarijo s postranskim izkoriščanjem kot pripravljanjem nastilja in pašo. Zgoraj navedeni primer Št. Vida in Celovca tudi potrjuje to dejstvo. V Št. Vidu so v veliki večini samostojni posamezni zaselki, kjer se kmetij drži gozd, dočim so razpršene parcele zelo redke. V celovškem okraju pa prevladujejo razpršene parcele in so kmetije z gozdom v neposredni bližini zelo redke.

Za izboljšanje gozdnega gospodarstva bi — tako kot tudi za kmetijstvo — bila zelo koristna komasacija. Ta ne bi omogoči-

la samo povečanja donosov, ampak vzbudila bi v sedaj nezainteresiranih gozdnih posestvih večji smisel za gozd. V današnjih razmerah pa z izvedbo komasacije skorajda ni moč računati. Treba si jo je zastaviti le kot dolgoročni končni cilj.

Kmet pa je doslej znal tudi pod neugodnimi pogoji svojo gozdno posest ohraniti in njene proizvode nuditi gospodarstvu. Z ozirom na to, da so se medtem razmere izboljšale, bo zanj veliko lažje, donosnost gozda povečati. Dočim je prej stala v ospredju postranska raba gozda, je sedaj stopil v ospredje les. In če je kmet znal poljedelstvo tako izboljšati, da dosega najvišje možne donose, je treba pričakovati, da se mu bo to posrečilo tudi v gozdu.

Toda če bo prepuščen samemu sebi, tega v kratkem času prav gotovo ne bo zmogel. V ta namen ga je treba velikopotezno podpreti. Ta podpora bo obstajala predvsem v ustreznem poduku, pojasnilih, navseh pa tudi v pomoči pri izvedbi potrebnih del v gozdu. Gotovi zametki v tej smeri so v znatni meri podani. Kmetijske zbornice so v zadnjih letih v tem pogledu opravile zelo koristno delo, ki je že tudi rodilo sadove. Potrebno bi le bilo ustanove za pomoč kmečkemu gozdu tako razširiti, da bodo zmogle postavljene jim naloge.

divji petelin dá izvrstno pečenko, ako ga pečeš s slanino ovitega in poliješ s presnim maslom. Spoznaš ga po sivem vratu in po belih peresih, ki jih ima na prsih. Star petelin ima rdeče oči, črna peresa in zlatosvetel vrat. Divja kura je manjša od petelina in ima rumenkastorjava peresa s črnimi progami. Preden petelina oskubiš, mu odreži rep in glavo in z glavo vred tudi malo vratu. Pri tem porini kožo malo proti glavi, da bo, ko bo odrezana, daljša od vratne kosti. Ako je glava umazana, jo obriši ter v ohlajeni pečici posuši. Oskubljenemu petelinu odstrani čreva ter ga rahlo splakni v vodi ali samo obriši s snažnim prtičem. Ko ga daš pečenega na mizo, mu priloži z narezlanim papirjem okrašeno glavo in rep.

Ruševca je redkeje dobiti. Če je mlad, ga ovij s slanino in polivaj s presnim maslom, ko ga pečeš; če je star, ga pripravljaj kakor divjega petelina.

Kako pripraviti fazana in kakšen naj bo? Fazan mora biti dobro uležan, ko ga skubiš, ne sme imeti duha po gnilobi. Samica je manjša od petelina, nima tako lepih peres, pa finejše meso. Mlad fazan je boljše od starega. Spoznaš ga po finih okroglih nogah s kratkimi, topimi kremplji, medtem ko ima star ostre kremplje in dolge špičaste ostroge; tudi je star navadno bolj debel kakor mlad.

Fazana se pripravi na razne načine. Največkrat se ga peče. Najprej ga oskubiš, razen repa in glave. Glavo odreži, malo v pečici posuši in jo deni k pečenemu fazanu kot okrasek z narezlanim papirjem. Potem osnaži fazana kakor piščance, le samo obriši s snažnim prtičem.

Jerebice in leščarke se pripravi kakor fazane. Mlade se peče s slanino zavite v presnem maslu, stare se pari. Mlade jerebice ločiš po bledorumenih nogah od starih, ki imajo sive noge.

Kljunač. Najprej ga oskubi, potem odstrani želodec; iz jeter, srca in črev naredi kljunačevo sekanico. Tudi kljunača ne sme izprati, ampak ga samo obriši.

Divji golobi in grlice, ako so mladi, ovij s slanino in jih polivaj s presnim maslom. Stare deni za par dni v kvašo in jih potem par ur počasi pari.

Kako spoznati mlado perutnino od stare

Spoznati mlado perutnino od stare ni povsem lahka stvar. Evo nekaj navodil o glavnih spoznavnih znakih.

Mlad petelin ali mlada kokoš: lepe, gladke bledosive ali rumene noge, majhne in komaj vidne ostroge.

Star petelin ali stara kokoš: puste, hrpave noge in dolge ostre ostroge.

Mlad puran ali mlada pura: gladke višnjevosive, mehke noge in prav male ostroge.

Star puran ali stara pura: puste, hrpave noge in večje ostroge.

Mlada gos ali raca: bledorumen, mehak kljun, mehke in tudi bledorumenne noge.

Stara gos ali stara raca: oranžnorumen kljun in noge. — Po teh znakih lahko ločiš mlado žival od stare.

Kako pripraviti divjo perutnino

Skoro vsa divja perutnina naj bo, preden jo pečeš, uležana, t. j. visi naj več dni v hladnem zračnem prostoru. Le divje gosi in race naj ne vise dolgo, ampak jih sveže oskubi in potem peči, če so mlade; stare pa v vinski kvaši kvasi in potem pari. Mlade gosi ločiš od starih po tem, da imajo rumenkaste, stare pa črne noge. Star divji petelin naj visi 10-14 dni, ako ni v gorčem času; potem pa par dni kvasi ali mariniraj in nekaj ur pari, da bo mehak. Mlad

SOMMER SCHLUSS VERKAUF

VIEL

Gutes für

WENIG

Geld

Damenhosen
reine Baumwolle, Slip-Fasson, alle Größen ... 7.90

Damen-Seidenhosen
garantiert maschenfest, kurzes Bein, alle Größen ... 9.80

Damen-Perlonhosen
einmaliger Sonderpreis, alle Größen ... 9.80

Damenhemden
aus Kunstseide, mit Spitzenverzierung, alle Größen ... 9.80

Damen-Seidennachthemden
garantiert maschenfest, alle Größen ... 29.80

Damen-Seidenunterkleider
BH-Fasson, mit Spitzeneinsatz, garantiert maschenfest ... 21.55

Damen-Visstranachthemden
schöne, zarte Muster, Flügelärmel, alle Größen ... 35.90

Damen-Perlonunterkleider
Markenware, BH-Fasson, mit Spitzeneinsatz und Spitzen- oder Plisse-Ab-schluss ... 49.80, 45.90

Plastikunterröcke
Zwei-Stufen-Volant, in allen Wäschefarben ... 35.90

Moderne Halbunterröcke
aus Netzperlon, mit drei Rüchen ... 65.90
aus Regenbogenperlon ... 59.80

Perlon-Petticoat
mit Spitzenabschluss ... 39.80

Damen-Wäschegarnitur
Hemd und Hose, Seide plattiert ... 20.80
aus Baumwollgarn ... 19.80

Herren-Polohemden
aus maschenfestem Seiden-trikot, mit Zippverschluss ... 39.80
aus reiner Baumwolle ... 18.90

4 Stück Herrenhemden
aus schönem Karozephir, Kurzarm ... 100.—

Herren-Popelinehemden
Markenware, Sanfor, Lang-arm ... 39.80

Herren-Sommerhemden
aus kariertem oder einfarbigem Modestoff ... 49.80

Herren-Modeleibchen
Kurzarm, rot, blau, gelb ... 15.90

Herren-Zwimsocken
Sohle extra verstärkt ... 6.55

Herren-Kräuselsocken
unverwundlich, Helanca-Qualität ... 10.75

Herren-Wäschegarnitur
Unterleibchen und Hose, aus feiner Baumwollripptrikot ... 25.—

Herren-Athletenleibchen
Baumwolle, weiß, alle Größen ... 9.80

Herrenunterhosen
prima Qualität, alle Größen ... 10.75

Herren-Sportstrümpfe
aus prima Makozwirn, in modischer Musterung ... 16.90

Herren-Seidenunterhosen
garantiert maschenfest, grau und beige, alle Größen ... 13.90

Herrenpyjama
Baumwollqualität, alle Größen ... 66.30

Kinderhosen
reine Baumwolle, alle Größen ... 5.90

Kinder-Sportleibchen
reine Baumwolle, Kurzarm, in Weiß, Blau, Rot 10 bis 14 Jahre ... 11.90
2 bis 8 Jahre ... 9.80

Kinder-Campinghosen
aus Modelleinen, alle Größen ... 11.90

Mädchenpulli
aus gemustertem Baumwolltrikot ... 15.90

Knabenunterhosen
Strapazqualität ... 7.90

Knaben-Zephirhemden
schöne Muster, Halbarm, alle Größen ... 19.80

Kinder-Modeleibchen
gestreift, merzerisiert ... 12.90
einfarbig ... 11.90

Mädchen-Halbunterröcke
Schaumgummi mit Spitzenabschluss 8 bis 12 Jahre ... 20.90
2 bis 7 Jahre ... 19.80

Perlonstrümpfe
gute Strapazqualität, fehlerfrei, mit Maschenfang ... 14.20

Kräuselstrümpfe
hochelastisch, sehr haltbar ... 16.90

Damen-Seidenstrümpfe
Sohle perlonverstärkt, Modefarben ... 8.50

Damen-Gummischlupfer
X-Zug, 30 cm breit, beste Paßform ... 19.80

Netzgummischlupfer
prima Paßform, 15 cm breit ... 11.75

Wäschevistra
in zarten Mustern und Farben, 80 cm breit ... 7.90

Kleiderstoffe
in modernen Mustern und Farbtönen, 80 cm breit ... 8.90

Dirndlstoffe
reine Baumwolle, herzige Dessins, farbecht ... 12.90

Vorhangstoffe
prima Qualität, farb-, licht- und waschecht, moderne Dessins, 120 cm breit ... 15.90
80 cm breit ... 8.90

Nylontischtücher
Musterauswahl, 120 x 130 cm ... 8.90

Frauen-Trägerschürzen
aus gutem, farbechtem Baumwolldruck, normale Durchschnittsgröße ... 19.80, 14.90

Frauen-Kleiderschürzen
aus Buntdruck, alle Größen ... 29.80

Frauen-Kittelschürzen
aus modernem, farbechtem Buntdruck, durchgeknöpft, alle Größen ... 49.80

Shantungschal
in Modedessin ... 5.90

Kopftücher
einmalig schöne Türkenmuster ... 16.90
aus Kunstseide, weiß ... 5.90

Georgeffte-Modetücher
in Phantasiedessin, einfarbig ... 9.80

Seidenstola
mit Fransen, einmalig billig, nur ... 3.90

Damen-Stickereiblusen
Hochmode, Kimono ... 37.90

Damen-Modepulli
gute Fasson, Markenware, Seide plattiert, einmaliger Preis ... 15.90

Damenkleider
BILLIG WIE NOCH NIE
Unsere Schaufenster überzeugen Sie

Geschirrtücher
reine Baumwolle, sehr strapazfähig 60 x 60 cm ... 3.70
50 x 50 cm ... 2.90

Deckenschlupfer
aus Alpenbettzeug ... 59.80
aus Reklamewebe 120 x 180 cm ... 49.80

Prima Flanelldecken
schöne Karodessins, in Plastik verpackt ... 56.80

Huck-Handtücher
reine Baumwolle, erprobte Strapazqualität, weiß, mit farbiger Bordüre, p. Meter ... 6.65

Leintuchwebe
sehr strapazfähige Baumwollqualität, 150 cm breit ... 15.90

Frotteierhandtücher
reine Baumwolle, in schönen Jacquard-Mustern, 50 x 100 cm ... 16.90, 14.90
45 x 90 cm ... 12.90

Damen-Moderöcke
aus bedrucktem Baumwollkretonne, mit breiter Passe und aufspringenden Falten ... 49.80
mit Gummizug ... 29.80

Damen-Bordürenröcke
aus modernen Jacquardstoffen, mit breiter Passe und aufgehenden Falten ... 59.80

DIESE NIEDRIGEN PREISE NUR IM KAUFHAUS

SAMONIG VILLACH

AM SAMONIG-ECK

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

F. S. Finžgar

KVARTOPIRCEV SIN

(Nadaljevanje in konec)

Ministri so nemirno stopicali, gledali iz pod čela sedaj Vida, sedaj cesarja.

Cesar je stopil pred Vida:

»Trikrat si zmagal, z obljubo moje hčere in z njenim poljubom si moj naslednik. Povej mi, od kod si?»

»Iz daljnega kraljestva sem doma; vitez po življenju in šoli, kjer sem se izučil za jezičnega dohtarja.«

Po dvorani je zašumelo od začudenja.

Cesar je segel Vidu v roko in povedal ministrom: »Od danes je za cesarja on, nič več jaz.«

Vsi ministri so se Vidu do pasu globoko priklonili.

Še tisti teden so pripravili velikansko svatovščino. Vid se je poročil s cesarično. Vse cesarstvo je imelo praznik. Vsi so se najedli do sita s cesarske mize.

Vid je zavladal. Vse ga je ljubilo, najbolj pa stari cesar sam. Edinole ministri so se drug za drugim izmiznili iz visoke službe. Vid jim je bil premoder, preučen in pravičen. Takih cesarjev ministri nimajo nič kaj radi.

Vid pa ni pozabil, kaj je obljubil puščavniku. Vsak dan je skrivaj skočil k njemu. Kadar ga je trla vladarska skrb, jo je potolžil starčku. Ta mu je vselej svetoval, kakor je bilo najbolj prav.

Cesar Vid je bil zelo rad starčku postregel. Zato mu je začel ponujati slaščice in potice iz cesarske kuhinje.

»Le sami jejte in lačne vdove in sirote nahranite,« ni starček hotel potic in slaščic. Odprl je sveto knjigo in sta brala:

»Gorje vam, bogatinci, ki hišo s hišo stikate in njivo z njivo sklepate do zadnjega prostora. Mar vi sami v deželi prebivate?« Starček je zaprl knjigo in rekel:

»Cesar, pomni, kjer je oderuško bogatinstvo, tam je hudič.«

Vid je pomislil te besede, lajšal breme na revnemu ljudstvu, bogatine pa obkladal z davki. Ko je preteklo leto Vidovega cesarjevanja, mu je cesarica podarila sprelepega sinčka. Ves Vid je bil. S tem je bila sreča v cesarskem gradu zvrhana. Stari cesar je vsako jutro kar v opankah pridrsal v sobo, kjer je spal vnuček, samó da ga je videl.

Fantek-cesarjevič je rasel in rasel. Ves dvor ga je bil poln. Časih si je natlačil polne žepe kolačkov in ubežal k bajtarskim dečkom. Njim je delil do zadnjega koščka. Čim bolj je sinček rasel, tem bolj se je bližalo leto, ko bi imel priti hudobec in izterjati svoj dolg. Vid je mnogo noči prevdihoval:

»Kaj bo, kaj bo, ko leta pretekó?«

Če je kam jezdil, se mu je zdelo, da podkve pojó: Kaj bo, kaj bo, ko leta pretekó? Vso bolečino, ki mu je kljuvala v srcu,

je skrival. Niti cesarici ni črnil o njej. Tem dlje se je pa vsak dan pomudil pri puščavniku. Starček ga je tolažil: »Ne boj se! Vedi pa dobro, da se hudičeva zalega ne premaga razen s postom in molitvijo.«

»Saj se nič ne postim in malo molim.«

»Ljubi moj, tvoj post je tvoja zvestoba do mene. Zate se postim jaz. Zato nočem tvojih darov.« Vid je bil po takih pomenkih potolažen.

Ko je bilo Vidovemu sinu osem let, so leta pretekla in prav takrat je bil tudi god cesarice. Sklenili so, da ta dan slovesno popraznujejo. Povabili so viteze in velikaše. V ranem jutru so odšli na lov, na večer pa so bili vsi povabljeni na cesarsko pojedino. Mladi cesarjevič je hotel z vso silo tudi na lov. Stari cesar ga prime za roko in pravi: »Že prav. Tudi midva pojdeva.«

Odšla sta k jezeru, da bi tamkaj poslušala lovske rogove, ki so trobili trara — in pse, ki so gonili: hov-hov-hov.

Ko stojita ob jezeru in poslušata, zašumi silen piš. Cesarjevič je kar zasakulo in — štrbunk — je bil v vodi in izginil.

Prav tisti hip prijezdi cesar Vid. Toliko da ni zapodil konja kar v jezero. V njem je na lovu ves čas kljuvalo:

Kaj bo, kaj bo, ko leta pretekó. Zato ga je v skrbih vleklo k sinu.

»Oj, oj, oj!« je kriknil, izpodbodel konja in kakor strela oddirjal k puščavniku. Tam se je vrgel starčku pred noge in hlupal: »Pomoč, pomoč! Sinčka je treščil piš v jezero!«

»To ni bil piš, to je bil hudobec!«

»Sveti moj oče, otmi mi sina! Naj vzame mene, sina mi reši!«

»Rešim sina in tebe. Daj, da blagoslovim tvoj meč!«

Starček je pokleknil, pokrižal ročnik meča, da se ne izmuzne vitezu iz roke, pokrižal rezilo meča, da v imenu božjem preseka vse, kar je v zvezi s hudobo. Nato je izročil Vidu meč in velel: »Pojdiva!«

Cesar Vid je dvignil starčka na konja pred sedlo, se zavihtel še sam in zdirjala sta k jezeru. Pri jezeru je bilo polno ljudi. Vsi lovci so se zbrali, cesarica se je pa doma kar sesedla in jokala in jokala.

»Ljudje božji, umaknite se!« jim je ukazal starček.

Z Vidom sta stopila tik vode na breg jezera. »Ne boj se, moj sin. Pripravi meč, ki sem ti ga blagoslovil, in presekaj z njim kar koli pride: ali zmaj, ali kača, ali riba!«

Starček je vzel izza raševnika čudežno zrcalce. Nameril ga je proti jezeru in začel molitve in zarotitve:

»Hudoba, po kateri poti si nedolžnega noter potegnili, po tej ti ukazujem, da ga daš ven. Jaz imam zate svinec v imenu Boga Očeta, Boga Sina, Boga Svetega Duha. Prekrižam te petkrat s petimi Jezuso-

vimi ranami. In če nisem sam dovolj močan, pokličem na pomoč z zlatega stolca Devico Marijo, ki ti poreče: Strupena kača, zakaj si tega nedolžnega vzela? Ali ne veš, da te imam pod nogami, da ne smeš škodovati nedolžnemu? Pokličem na pomoč vse svetnike in svetnice in še samega Boga, da te sežgem z ognjem in presekam z nabrušenim mečem.«

Tako je molil zarotbo starček.

Tedaj se vzvalovi jezero. Strahotna riba se pripodi k bregu in vrže sinčka na suho. Zraven je tako grozno zapršala, da bi bila s to sapo cesarja Vida požrla, ko bi ga ne bil držal sveti starček.

»Zamahni!« ukaže puščavnik.

Riba se je pognala proti Vidu, meč se je zablskal. Vid je ribi odsekal glavo. Je-

zero se je zazibalo kakor ob največjem viharju. Nato je bilo vse mirno.

»Rešen!« je vzkliknil starček.

Vid se mu je zgrudil k nogam.

Starček ga je dvignil in rekel:

»Hvali Gospoda, ker On je dober. — Odesi me na konju v votlino!«

Zvečer je bilo na gradu gostovanje, kakor ga še ni doživelo cesarstvo.

Ko je Vid drugi dan hitel k starčku, je puščavnik ležal na trdi postelji — mrtev. Še mrtvemu se je smehljalo blago lice.

Cesar Vid ga je dal slovesno pokopati v cesarski cerkvi in velel, da so ob pogrebu po vsem cesarstvu zvonili.

Cesar Vid pa je vsak večer obiskal njegov grob in vsak večer prižgal na grobu starčku v zahvalo funt težko svečo.

Sreča v samostanu

(Nadaljevanje)

Zadeva pa je bila težja, kot si je ona predstavljala. Imena nogometnih društev so ji bila prav tako tuja, kot kakemu srednjemu napadalcu nogometnega moštva rubrike rimskega brevirja. Kmalu so ji plesala pred očmi imena Kicker, KAC, PAC, KAR, Rapid, Fortuna, Belorideči, Plavobeli ter številni drugi priimki in okrajšave, ki jih sploh ni znala razvozlati. Končno ji ni preostalo drugega, kot da enostavno porazdeli ničle, enojke in dvojke kakor je pač naneslo. Hlastno je izpolnila formulir in dala Gusteju potrebni denar za stavo, da ga odda v bližnji trgovinici, kjer so zbirali stave za nogometni toto. Povsem mirne vesti pri tem ni imela, vendar je vse dvome o pravilnosti svojega ravnanja odločno pozrla.

Naslednji dve noči je skozi prebedela. V ponedeljek zjutraj je najprej planila na časopis. Se razume, da se ni moglo dobro izteči. Izmed njenih napovedi so se samo tri uresničile. Nič čudnega, saj ni imela pojma o moči posameznih moštev. Z ognjevitom vnmemo se je poglobila v rezultate. In ker je kljub svojim številnim življenjskim razočaranjem verjela, da svet vlada pravičnost, je naslednji teden tistim moštvom, ki so prejšnjo nedeljo zmagala, napovedala poraz. Toda tudi ta sistem se ni izkazal. Samo pet napovedi je bilo pravičnih.

Sestra je prišla do spoznanja, da so nekatera moštva brčkone nepremagljiva. To spoznanje ji je naslednji teden pomagalo do sedmih pravičnih napovedi. »Gre navzgor!« se je veselila. In ko je potem še odkrila tabelo, kjer so bile napovedi o zmagah in porazih moštev lepo po vrsti naznačene, je mislila, da je odkrila čudodelni kamen modrih za stave na toto. Toda samo pet pravičnih napovedi je bil sramotni sad tega poskusa. Sklenila je, da zaupa svojo skrivnost sestrini Evstahiji. Sestra Evstahija, ki je po materini strani izhajala iz rodovine slavnega maršala Hej-

napreja, je bila mnenja, da je treba zadevo poprijeti kar po celem in svetovala, da se pri stavah okleneta sistema. »Oh ne, to stane preveč,« je zastokala sestra Klotilda. »Me je že doslej itak toliko stalo! In kaj, če za stvar zvejo častita mati?« Sestra Evstahija pa je bila gotova svoje stvari: »Ta bo zvedela šele, ko bova stavo dobili! In potem nama ne bo več mogla odreči svojega blagoslova.«

Z združenimi močmi sta obe nuni spravili skupaj osem pravičnih napovedi. »Pri devetih točkah že nekaj plačajo,« je zasepetala razburjeno sestra Klotilda. »Ko bi le Dunajčani izgubili. Ti so nama s svojo zmago vse pokvarili. Toda prihodnjič morava zadeti!«

Tudi prihodnjič nista zadeli. Zato pa je bila sestra Klotilda na tem, da se pod težo dolgov zruši. Iz dneva v dan je postajala nemirnejša. Zalotila se je pri vzdihih kot »Daj Bog, da bi Kickerji izgubili.« In ko je v toru molila »Confitebor tibi Domine in toto corde meo« je pri besedi »toto« zardela kot rak. Kolikorkrat je pri latinskih molitvah prišla na vrsto beseda »victoria« (zmaga) ali »Fortuna« (sreča) je mislila ne na božjo zmago ali srečo, ampak na njeno ljubljeno nogometna moštva. In ko je neki petek častita mati v duhovnem nagovoru dejala, da je za zmago edinstva treba moliti, je sestra Klotilda molila bolj vneto kot druge sestre. Molila je za zmago »Edinstva«, nogometnega moštva na športnem stadionu, ne pa za zmago edinstva v samostanu. Skratka, v njeni prej tako trdni duhovni zgradbi so se pojavljale razpoke ena za drugo. Končno te notranje muke ni mogla več prenašati. Spovedala se je svojemu spovedniku ter mu skesano razkrila svoj prestopok. Dobri pater, v svoji mladosti je sam bil divji zunanji napadalec, ni mogel zatreti nasmeška. Pač pa ga je obzirno zakril s stolom. Nato je očetovsko pokaral grešnico ter ji naložil, da svoj greh pove tudi častiti materi ter jo prosi odpuščanja. (Dalje)

Visoška kronika

5. Dr. Ivan Tavčar

Vstal je in odložil predpasnik.

»Fanté,« je govoril, »pravi dan si natelet. Gospod glavar je v Ljubljani. Če je tu, stari hudič, tako ne pusti, da bi krpal na dvorišču! V Ljubljani je v deželnem zboru, kjer radi mene lahko uganja sitnosti, katerekoli hoče.«

Opazil je, da sem pasel oči po visokem stolpu in po poslopjih, ki so kakor piščeta tičala okrog stolpa. Dobrovoljno je pripomnil:

»Ti bi rad malo okrog sebe pogledal? Prav, prav! Prideš v leta, ko bo greh spredaj in zadaj silil v te; zatorej ti ne bo škodovalo, če ti danes pokažem, kako dobra zdravila imamo na loškem gradu proti vsakovrstni pregrehi. Ozdravljamo umore, uboje, tatvine in še vse drugo, o čemer ti sedaj še nič vedeti ne smeš.«

Poiskal je svetilnico in težak ključ.

Nato me je vlekli k stopnicam, ki so vodile tik stolpa globoko pod zemljo. Tam je odprl železna vrata, pa sva dospela v klet, kamor ne prisije sonce podnevi in ne zvezda ponoči.

Prižgal je svetilnico, a tudi pri luči sem le s težavo prestavljal noge, ki so se mi tresle. Od obokov je kapljalo in vlekla je

hladna sapa, dasi nisem vedel odkod.

»Tu sem prihajajo grešniki vseh grešnikov!« Pri teh besedah je ječar dvignil lesen pokrov. »Tu dol,« je nadaljeval in kazal na nekaj vodnjak, »spuščamo na smrt obsojene hudodelce. Bog te varuj, dečko, da mi ne prideš kdaj v roke! Po vrvi ga spustimo v ta prepad, potem pa mu je milostno dovoljeno, da si napravi prijetno gnezdo v tem lepem stanovanju, kakor ga žene volja. Mi smo vedno pravični sodniki! Leči sicer ne more in sesti tudi ne; pač pa ima popolno prostost, da se lahko postavlja sedaj na eno, sedaj na drugo nogo. Navadno se nabere spodaj tudi nekaj vode, da stoji jetnik v nji, kar pa je dobro, če sili človeku kri v glavo. Nekaj časa ga peremo, opranega pa izročimo pravici, da ga zaduši na Gavžniku! Da, fanté, mi delamo točno in zanesljivo!«

Pokazal je še druge zapore, same ozke, temne luknje, v katere so metali jetnike kakor prašiče v svinjak. Ko je posvetil vanje, so pobegnile podgane in miši v stenske razpoke. V teh zaporih nisi mogel ne ležati in ne stati. Vsak je bil tako kratek, da se ni dalo iztegniti nog v njem. Le sključen si mogel spati, če si sploh mogel zaspati z glavo na mrzlem in trdem kamenu!

»Sedaj ti pa pokažem še posebno kam-

1) Loško morišče

rico,« se je pobahal Mihól ter odprl vrata pri zadnjem zaporu.

Bila je to prazna, ali visoka čumnata, prav kakor v skalo vsekana. Na stropu sta tičala dva velika, železna obroča, spodaj v tlaku pa eden.

»Tukaj sem,« je pripovedoval Schwaiffstrigkh, »privlečejo hudodelce, kadar jih gospod glavar izprašuje med mukami.« Takoj je dostavil: »To pa nikakor ni moj posel, vse opravlja rabelj, ki ga navadno iz Ljubljane pokličejo in katerega še pogledam ne. Izpraševanja nočem gledati, četudi bi smel, ker ne gledam rad človeka, če sedi na španskem konju, če mu drobne prste ali noge v stiskalnici ali če visi v tehle obročih. Fantiček, verjemi mi, če višiš v obročih na stropu, pri nogah te pa vlečejo z vrvjo skozi spodnji obroč, da ti prično udje pokati in kričati, to ni rajsko veselje! — Vidiš torej, same dobre reči imamo, le preveč jih je. Močan želodec mora imeti, če naj jih človek vse prenese!«

Nato je še pripovedoval:

»Zadnja, ki je visela na obročih, je bila Lucija Muhličeva iz Bukovščice. Bilo je pod mojim prednikom, ker sem se jaz takrat šele učil čevljariti. Delala je grizo med ljudstvom in s hudičem je sklepala poroke. Grozovito je menda tulila, ko so jo natezali in obešeno na grmadi sežgali. Mi smo namreč usmiljeni sodniki, ker bi jo bili smeli tudi živo sežgati.«

Prišla sva mimo vrat. »Tu je čumnata, kjer je spravljeno orodje, katero se rabi, kadar izprašujemo grešnike med mukami. Ključ ima rabelj. Največ blaga je last visokih deželnih stanov; ti nam prijateljsko pomagajo, kadar nam kaj primanjka.«

Ko sva stopila zopet na dvorišče, sem bil ves v potu. In tako globoko se mi je vkopalo v dušo, kar se mi je bilo razkazalo, da mi je hotelo postati slabo. In vselej pozneje, ako me je hudič preganjal z izkušnjo, da bi se lotil tujega imetja ali pa še celo tujega življenja, me je spomin prestavil v zapore pod stolp na loškem gradu ter me obvaroval pregrehe in zločina!

»Poglejva še,« je dejal ječar, »kako stanujejo naši škofje! Se vsaj oddahneš, ker vem, da ti dela to, kar si ravnokar videl, težave v želodcu.«

Sledil sem mu v grad. Visoki in premisljivi škof, kadar pride tu sem, stanuje vse drugače kakor mi na Visokem, ki smo revni in zadovoljni s tem, kar nam daje Bog od trenutka do trenutka. Loški škof je pa so visoki gospodje in le pravično je, da jim je odkazano bivališče, ki je spodobno za božje namestnike, kar mi, ki kopljemo trdo polje, nismo.

Bilo bi tudi zelo nespametno, ker bi se v nas zanesla nečimurna ošabnost, ko vendar nimamo pravice, da bi bili ošabni.

(Dalje prihodnjič)

Nur große Fische beim Warmuth-Sommerschluß-Verkauf

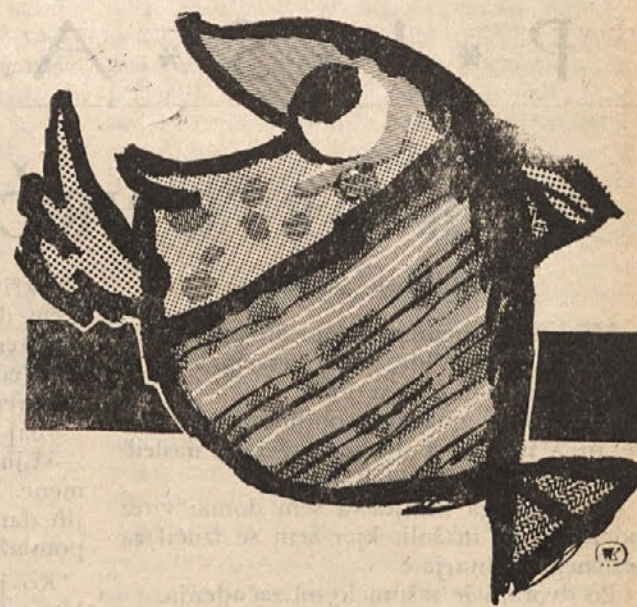
Angeln Sie mit, damit Sie die größten in Ihrem Einkaufsnetz haben!

Dirndlkleider, gemustert, reizende Baumwolldrucke, mit Schürze und weißer Bluse, komplett 139.—
Ferienkleider aus hübschen Modestoffen, bequeme Machart mit weitem Rock, viele gefällige Dessins 98.—
Haus- und Laufkleider aus hübsch gemusterten Sommerstoffen in reiner Baumwolle, mit Gummizug, eingesetzte Ärmel, Schlagerpreis! 39.—
Sommerhosen aus bunt gemusterten Modestoffen, echtfarbig und gut waschbar, mit Gummizug 25.—
Reinwollpullover mit 3/4-Arm und Auschlagkragen, Farben: koralle, grün, hellblau, weiß, gelb, oliv. Größe 42 bis 46 69.—
Weitenpullover, getupft, ärmellos, in vielen Farben, gut waschbar. Größe 42 bis 48 39.—
Benger-Schwimmtrikot in Schwarz, Größe 42 bis 46 29.—
Büstenhalter aus Wäschestoff, gute Paßform 8,90
Makohöchen für Damen in Slip-Fasson, Wäschefarben 9.80
Damen-Makohosen mit Beineinsatz, in Rosa, Blau und Weiß oder Gummischlupfer, schmale Fasson, sehr elastisch oder Perlon-Büstenhalter, prima Ausführung Charmeuse-Unterkleider, gute Strapazqualität, in allen Wäschefarben 18,80
Damen-Nachthemden aus Wäschestoff mit zartem Spitzenbesatz, verschiedene Farben 35.—

Perlon-Unterkleider mit nettem Spitzenbesatz, Farben: rosa, hellblau, gelb, grün, türkis, rot 39.—
Damen-Perlonstrümpfe, fehlerfrei, viele Modelfarben 11.—
Herrensakko in Sportfasson mit schönem Diagonalmuster, ganz auf Seide gefüttert 98.—
Popelinehosen, kurz, beste Strapazware 59.—
Campinghosen aus Ia-Popeline mit breiter Gummipasse und Tasche, drapp, braun 29.—
Zwirnzughosen, gestreift, lang 45.—
3 Stück Herrenhemden, Marke Gloriette „Jedermann“, prima Popeline, einfarbig, mit Reservestoff, lange Ärmel, Wiener Kragen, nur in den Größen 41 bis 45 100.—
Herren-Baumwollstutzen, grau, braun, grün 8,80
Knaben- und Mädchenhosen in aus bester Makoqualität, alle Farben und Größen 5,80
Mädchenkleider aus bunten Baumwollstoffen, nette Fasson, ab 55 cm Länge 26.—
Mädchenpullover aus bester Baumwolle, lange Ärmel, weiß, hellblau, rot 25.—
Campinghosen für Knaben und Mädchen aus Ia Popeline oder Körper mit paspelierten Taschen, einfarbig, rot, blau, gelb oder kariert 18.—
Größe 8 bis 16 S 20.—; Größe 2 bis 6 Gardinestoff, weiß oder bunt gemustert, 80 cm breit 9,80
Vorhangstoffe in verschiedenen bunt gemusterten Dessins, 80 cm breit 7,50
Vorhangstoffe aus schwerer Baumwollqualität, aparte, bunte Dessins, 120 cm breit 12,80
25.— 16,80 14,80

Schuh-Räumungsverkauf mit reduzierten Warmuth-Preisen bis zu 50 Prozent

Universal-Flaneldecken, zweifärbig, 85×155 24.—
Brokat-Steppdecken mit Wattefüllung, 130×180 138.—
Geschirrtücher, bunt, reine Baumwolle, 57×57 5.—

Nylontischtücher, transparent, ungemustert, 130×150 5,70 130×130 4,80 110×140 3,60
Frottiertücher, färbig, reine Baumwolle 9,80
Polster, gefüllt mit 1 1/2 kg Hühnerpuff, blau oder rosa Inlett, federdicht, 60×80 45.—

Sonderangebote aus unserer Haushaltsabteilung

Kärntens größte Kaufhäuser

Villach, Hauptplatz 14 - 22

Alle hier nicht angeführten Sommerartikel sind bis zu 50 Prozent im Preis herabgesetzt!

Bestellen Sie rasch, denn diese Angebote sind schnell vergriffen. Wir können nur liefern, solange dieser Vorrat reicht!

Silo-krmo

stiskate brez truda, poceni in brez dragega osebja z mojo avtomatično žično stiskalnico (Seilklemme).

Brezobvezen ogled!

ANDREJ URBAS
VELIKOVEC

Bluze

Krila

Obleke

med poletno razprodajo v kakovosti in najnižjih cenah pri

Rosl König

Klagenfurt, Bahnhofstraße 9

STROKOVNA TRGOVINA ZA DEŽNA OBLACILA
Ballon-Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN

KLagenfurt, Völkermarkter Str. 16

KLagenfurt, 10.-Oktoberstraße (neben Kino Pecht)

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke
Obiščite nas na sejmu!

URADNA OBJAVA

Javno so razpisane naslednje trafike za oddajo: Forst 77 v Labotski dolini (zvezana z gostilno ali trgovino).

Goselna ves 10, občina Dobrla ves (zvezana z gostilno ali trgovino).

Celovec, Obstplatz 6 (samostojna).

Lendorf 18, pri Spittalu na Dravi (zvezana z gostilno ali trgovino).

Sveče 37, občina Bistrica v Rožu (zvezana z gostilno ali trgovino).

Beljak, Urban Görtschacher Strasse, paviljon (samostojna).

Wertschach, v občini Emmersdorf na Zilji (zvezana z gostilno ali trgovino).

Slovenji Plajberk 10 (zvezana z gostilno ali trgovino).

Prošnje za podelitev je treba na predpisanem formularju oddati najkasneje do 5. septembra 1960 do 12. ure opoldne pri deželni finančni direkciji (Finanzlandesdirektion — Monopolverwaltungsstelle) za Koroško, Dr. Hermannsgasse 3, II. nadstropje, soba 54.

Podrobnejša pojasnila dobite pri pristojnih finančnih uradih (Verbrauchssteuer- und Steueraufsichtsstellen) ter pri davčnih nadzornih uradih, kjer so na razpolago tudi predpisani uradni formularji. Poleg tega so razvidni podrobnejši podatki tudi v uradnih objavah pri občinah, v katerih območju so razpisane trafike.

Velika poletna razprodaja

po posebno ugodnih cenah in z znatnimi popusti

za blago in perilo

L. Maurec

Klagenfurt
Alter Platz 35

Oglašuj v našem listu!

Najnovejše kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje. Gospodinske potrebine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

Bis 27. August haben Sie die **WAHL!**

Die Auswahl

aus unserer Abverkaufsware wird Ihnen nicht schwerfallen, wenn Sie uns besuchen

EDER & CO. Klagenfurt, Wienergasse 7

Eine kleine Probe nachstehend:

früher: jetzt:

Kleider-Streif-Piqué, 90 cm breit	S 32.—	S 19,50
Kleider-Struktur, schöne Muster, 90 cm breit	S 42.—	S 25.—
K.S.-Streifen, 80 cm breit	S 24.—	S 16.—
Kleider-Leinen in verschiedenen Farben, 80 cm breit	S 29,50	S 18.—
Schweizer Popeline, 90 cm breit	S 34.—	S 24.—
Kleider-Fresko, 140 cm breit	S 68.—	S 35.—
Ia Fresko Glentwist, 140 cm breit	S 78.—	S 45.—

Gastinski obrati, gospodinje, pozor!

Že sedaj si po ugodnih cenah nabavite manjkajočo opremo

v trgovini s preprogami

RADLMAYR
VILLACH

Velika zaloga žimnic, zaves, talnih oblog in raznih drugih vrst blaga za opremo sob

Plačilne olajšave!